

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər
Azərbaycanlıların
75 faizi TikTok-un
bağlanmasını
istəyir
yazısı səh.10-da

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 1 may 2024-cü il Çərşənbə № 74 (8447) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

KTMT-nin Azərbaycanla şantajı
bitir - Paşinyanın sirri

Rəsmi İrəvanın "Rusiya NATO-su"ndan qopması an məsələsidir

yazısı səh.11-də

İsa Qəmbərin başqanlığa qayıtmaq
qərarına reaksiyalar

yazısı səh.6-da

Prezident Əliyev Qərbin məkrli
Qafqaz planlarına qarşı

yazısı səh.8-də

Daxili siyasətə hansı
dairələr müdaxilə edir,
təhlükə varmı?

yazısı səh.9-da

Azadlığa buraxılan
idmançının yenidən
həbsinin sirr nə...

yazısı səh.12-də

Rusiya 10 noyabr sənədini hələ də
qüvvədə hesab edir

yazısı səh.4-də

Gözlər Astanada... - Qazaxıstanın
bəyanatının şifrələri

yazısı səh.5-də

Həbsdəki generalın təcridxanaya
köçürülmək şərti

yazısı səh.12-də

İTV "söyüşlü serial"la
bağlı qərar verdi

yazısı səh.13-də

Bu gün Mərkəzi Bank
nə qərar verəcək?

yazısı səh.2-də

Ölkədə tanınmış şəxslərin ard-arda
intiharı - səbəb bu...

yazısı səh.14-də

MAKRONUN ÇARƏSİZLİYİ: FRANSIZ SƏFİR BAKIYA QAYITDI

Fransa ilə Azərbaycan arasında gərginləşən münasibətlər fonunda məsləhətləşmələr üçün geri çağırılmış Ann Buayon artıq Azərbaycandadır; Parisin addımı guya diplomatik qisas idi, o da fiaskoya uğradı...

BİZİM
MEDIA

yazısı səh.9-da

İcra başçıları işsiz qalmaq təhlükəsini adlatdı - bu illik...

Six qrafik səbəbindən referendumu bu il keçirmək çətinidir, icra hakimiyyətləri institutu artıq idarəedici orqan olaraq öz limitini tam doldurub

yazısı səh.3-də

Anar
Məmmədli
qaçaqmalçılıq-
da şübhəli
bilinir

yazısı səh.3-də

Anar İsgəndərov

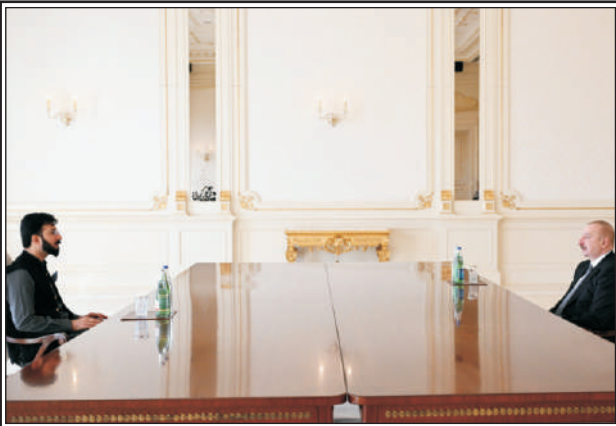
"Əslində mənim
telekanaldakı
çıxışım..." - tarixçi
qalmaqla aydınlıq
gətirdi

yazısı səh.7-də

Etibar
Məmmədov da
sədrliyə
qayıdır?

yazısı səh.6-da

İlham Əliyev MUSLİM İnstitutunun direktorunu qəbul edib

Prezident İlham Əliyev aprelin 30-da Pakistan İslam Respublikasının MUSLİM İnstitutunun direktoru, Cunaqad Ştatının Baş naziri Sahibzadə Sultan Əhməd Əlini qəbul edib.

Görüşdə Bakıda keçiriləcək Ümumdünya Mədəniyyətə-rarası Dialoq Forumunun əhəmiyyəti vurğulanıb, bu tədbirin müxtəlif mədəniyyətlərin nümayəndələri arasında əlaqələrin qurulması işinə töhfə verdiyi qeyd olunub.

Söhbət zamanı Azərbaycan-Pakistan əlaqələrinə toxunularaq ölkələrimiz arasında dostluq və qardaşlıq münasibətlərinin bütün sahələrdə uğurla inkişaf etdiyi bildirilib, müxtəlif məsələlərlə bağlı Azərbaycanın və Pakistanın daim bir-birini dəstəkləməsinin önəmi vurğulanıb.

“Qarabağ” - “Neftçi” oyununun stadionu dəyişdirildi

Azərbaycan Premyer Liqasının XXXIII turunun “Qarabağ” - “Neftçi” oyununun stadionu dəyişdirilib.

Peşəkar Futbol Liqasının rəsmi saytı xəbər verir ki, təşkilati məsələlərlə əlaqədar olaraq, görüş “Azersun Arena”da oynanılacaq. Mayın 4-də oynanılacaq qarşılaşma saat 19:30-da start götürəcək. Qeyd edək ki, daha əvvəl matçın Tofiq Bəhramov adına Respublika Stadionunda keçiriləcəyi açıqlanmışdı.

Ukraynanın yeni səfiri Bakıda

Ukraynanın Azərbaycana yeni təyin olunmuş səfiri Yuri Qusev etimadnaməsinin surətini Azərbaycanın xarici işlər nazirinin müavini Samir Şərifova təqdim edib.

“Ukraynanın Azərbaycandakı səfiri kimi diplomatik fəaliyyətimin başlaması ilə əlaqədar etimadnamələrin surətlərini təqdim etmək üçün Azərbaycanın xarici işlər nazirinin müavini Samir Şərifovla görüşdüm. Görüş zamanı Azərbaycanın xarici siyasət idarəsinin rəhbərinin müavini Ukraynanın suverenliyi və ərazi bütövlüyünün dəstəklənməsinə dair Azərbaycanın dəyişməz mövqeyini, eləcə də Azərbaycan tərəfinin iki dövlət arasında mövcud ikitərəfli əməkdaşlığı daha da inkişaf etdirməyə və Ukraynaya enerji, sosial və digər sahələrdə humanitar yardım göstərməyə hazır olduğunu təsdiqləyib”, - paylaşımında qeyd edilib.

Səfir Ukraynaya göstərdiyi dəstəyə görə Azərbaycan tərəfinə minnətdarlığını bildirdiyini diqqətə çatdırıb.

Bu gün Mərkəzi Bank nə qərar verəcək?

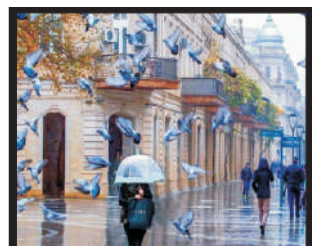
Mayın 1-də Azərbaycan Mərkəzi Bankı (AMB) faiz dəhlizinin parametrlərinə dair növbəti qərarını açıqlayacaq.

Bu barədə AMB-dən bildirilib. Qeyd edək ki, 28 mart 2024-cü il tarixində Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının İdarə Heyəti uçot dərəcəsinin 7.75%-dən 7.5%-ə,

faiz dəhlizinin yuxarı həddinin 8.75%-dən 8.5%-ə endirilməsi, faiz dəhlizinin aşağı həddinin isə 6.25% səviyyəsində dəyişməz saxlanılması haqqında qərar qəbul edib.

Maraqlıdır, iclasda AMB faiz dəhlizini aşağı endirərsə, istehlak kreditlərinin faizləri də aşağı düşəcək?

İqtisadçı Natiq Cəfərli **Cebhe.info-ya** açıqlamasında bildirib ki, faiz dərəcələrinin təqribən 0,25% endirilməsi gözlənilir: “Mərkəzi Bank artıq bir neçə ildir ki, faiz dərəcələrini aşağı endirir. Bu, müsbət addımdır, davamlı olmasına ehtiyac var. Çox güman ki, iclasda da həmin tendensiya sadiq qalacaqlar”.

Temperatur 28-dən 8 dərəcə enəcək

Bakıda və Abşeron yarımadasında mayın 1-i və 2-si günün birinci yarısında şimal-qərb küləyinin 15-18 m/s, aralıq 20-23 m/s, 2-də yarımada bəzi yerlərində aralıq 25-28 m/s-dək güclənəcəyi gözlənilir.

Bu barədə Milli Hidrometeorologiya Xidmətindən xəbər verilib. Azərbaycanın rayonlarında bir neçə gün davam edən mülayim, isti hava şəraitindən sonra mayın 2-si gündüz şimal və qərb rayonlarından başlayaraq hava şəraitinin dəyişəcəyi, 5-i şəhərdəki fasilələrlə yağintılı olacağı gözlənilir. Ayı-ayın yerlərdə yağintıların (Naxçıvan MR, Qazax-Gəncə, Qarabağ və Şərqi Zəngəzur, Balakən-Şəki, Quba-Qusar, Dağlıq Şirvan, Mərkəzi Aran, Lənkəran-Astara) leyssan xarakterli intensiv olacağı, şimşək çaxacağı, dolu düşəcəyi, yüksək dağlıq ərazilərdə sulu qara keçəcəyi ehtimalı var.

Qərb küləyi aralıq 15-20 m/s, 2-də gündüz bəzi yerlərdə aralıq 23-28 m/s-dək güclənəcək. Havanın temperaturu ötən günlərlə müqayisədə mayın 3 və 4-də tədricən 4-8 dərəcə aşağı enəcək.

Çaylarda suluğun artacağı, Böyük və Kiçik Qafqazın, Lənkəran-Astara bölgəsinin bəzi çaylarından qısamüddətli daşqın və sel keçəcəyi gözlənilir.

Ekspert bildirib ki, Azərbaycanda Mərkəzi Bankın uçot dərəcələrini endirməsi bankların faiz dərəcələrinə çox da ciddi təsir etmir: “Yəni orta və uzunmüddətli dövrü nəzərə alsaq, müəyyən qədər təsiri olacaq. Amma faizlərin yüksək olması banklarda depozit faizlərinin də yüksək olması, inflyasiya ilə əlaqədardır. Yəni Mərkəzi Bankın təsir imkanları və mexanizmləri çox azdır. Hər bir halda orta və uzun müddətə Mərkəzi Bankın uçot dərəcəsinin aşağı salması banklarda da faiz dərəcələrinin aşağı düşməsi ilə nəticələnməlidir. Amma bunun üçün zamana ehtiyac var”.

Azərbaycanda işsizlik faizi açıqlandı

Ötən il bir sıra ölkələrdə işsizlik səviyyəsi artsa da, bəzilərində azalıb. Bu haqda məlumat Beynəlxalq Valyuta Fondunun (BVF) illik hesabatında yer alıb.

BVF-nin hesabatına görə, 2023-cü ilin sonunda işsizlik səviyyəsi əvvəlki ilin sonu ilə müqayisədə Birləşmiş Krallıq, ABŞ, Almaniya və Hindistanda artıb, Rusiya, Çin, Yaponiya və Avrozonada isə azalıb.

Son statistik göstəricilərə görə, işsizlik səviyyəsi Avrozonada 6.4, Rusiyada 3, Birləşmiş Krallıqda 4.2, Hindistanda 8.7, Almaniya 5.8, Yaponiyada 2.4, Çində 5.1, ABŞ-də isə 3.7 faiz olub.

Qeyd edək ki, Azərbaycanda işsizlik səviyyəsi 5.46 faizdir. Məlumat Dövlət Statistika Komitəsinin 2023-cü ilin dekabr ayının sonuna olan hesabatına aiddir.

Macarıstan ermənilərə veriləcək 10 milyon blokladı

Macarıstan bir neçə həftə əvvəl alyans çərçivəsində razılaşdırılmış Avropa İttifaqı Sülh Fondundan Ermənistana 10 milyon avro məbləğində dəstək verilməsi layihəsini bloklayır.

APA xəbər verir ki, bu barədə “AzadlıqRadiosu”nun Ermənistan bürosu diplomatik mənbələrə istinadən yazıb.

Diplomatik mənbələr bildirib ki, Macarıstan blokun aradan qaldırılması üçün müzakirə olunan proqrama Azərbaycanın da daxil edilməsini tələb edir.

“Azadlıq Radiosu” qeyd edir ki, Avropa İttifaqının Sülh Fondundan Ermənistana 10 milyon avroluq yardımın ayrılması ilə bağlı ilkin razılıq sənədlərinə görə, bu maliyyə yardımı bir batalyon üçün modul tipli səhra düşərgəsi yaratmağı, bu düşərgəyə bir tibbi yardım klinika, habelə müvafiq xidmətlər və imkanlar daxil edilməsini nəzərdə tutur.

“Bu dəstəyin məqsədi Ermənistan silahlı qüvvələrinə onların dayanıqlılığını və sabitlik yaratmaq imkanlarını artırmaq və bununla da böhran və fəvqəladə hallar zamanı mülki əhalinin daha yaxşı qorunmasına kömək etməkdir”, - sənəddə deyilir.

Vəzifəli şəxsin oğlunun yandırdığı qadın öldü

Tovuzda üstünə benzin tökülərək yandırılan qadın xəstəxanada ölüb. APA xəbər verir ki, ağır yanıq xəsarətləri alan 1990-cı il təvəllüdlü Türkanə Məmmədova Nərimanov Tibb Mərkəzinin nəzdində olan Yamanlıq Mərkəzində vəfat edib.

Qeyd edək ki hadisə aprelin 19-da Tovuz rayonunun Aşağı Quşçu kəndində yerləşən kafelərin birinin yaxınlığında qeyd alınıb. Belə ki, rayon sakini 2002-ci il təvəllüdlü Rəyad Tağıyev kənddə yerləşən kafedə orada çalışan Şəmkir rayon sakini 1990-cı il təvəllüdlü Türkanə Məmmədovanın üzərinə benzin tökərək yandırıb. Faktla bağlı Tovuz Rayon Polis Şöbəsinə cinayət işi başlanılıb, Rəyad Tağıyev polis əməkdaşları tərəfindən şübhəli şəxs qismində saxlanılıb.

Xatırladaq ki, şübhəli şəxs qismində saxlanılan Rəyad Tağıyev Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin Tovuz rayon şöbəsinin müdiri Rəşad Tağıyevin oğludur.

Mayın 1-dən katalizatorsuz avtomobillər cərimələnəcək?

Mayın 1-dən etibarən bütün avtomobillərdə katalizatorların yoxlanacağı, katalizatoru yerdə olmayan avtomobillərin cərimə ediləcəyi ilə bağlı məlumat yayılıb.

Daxili İşlər Nazirliyinin Baş Dövlət Yol Polisi İdarəsinin Hərəkətin Təhlükəsizliyinin Təbliği və İctimai Qurumlarla Əlaqə Şöbəsinin rəisi Rövşən Tağıyev bildirib ki, may ayının 15-dən etibarən respublika ərazisində “Təmiz hava” ayılığının keçirilməsinə başlanılacaq.

“Təmiz hava” ayılığı Daxili İşlər Nazirliyinin (DİN) Baş Dövlət Yol Polisi İdarəsi ilə Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi (ETS) tərəfindən keçiriləcək”, - deyərək R. Tağıyev qeyd edib.

Şöbə rəisi deyib ki, respublikada atmosfərə buraxılan çirkəndirici maddələrin 75 faizindən çoxu avtomobil və maşınların yanacağı ilə işləyən mühərriklərin payına düşür.

“Bütün bunlar nəzərə alınaraq bir daha sürücülərdən, fiziki və hüquqi şəxslərdən istifadələrində olan avtonəqliyyat vasitələrini texniki cəhətdən saz vəziyyətdə istismar etmələrini xahiş edir, əks təqdirdə aşkar olunan qayda pozuntuları ilə bağlı qanunvericiliyə uyğun tədbirlərin görülməyini onların nəzərinə çatdırırıq”, - deyərək R. Tağıyev bildirib.

Son zamanlar yerli icra hakimiyyətlərinin fəaliyyəti yenə də ciddi tənqid olunur. Onların bir qismi işdən çıxarılsa, hətta bəziləri həbs olunsaydı, yerlərdə vəziyyət bir o qədər də dəyişmir. Bu səbəbdən hətta tez-tez yerli icra hakimiyyətlərinin ləğvi barədə təklif gündəmə gəlir. İcra hakimiyyətlərinin ləğv olunacağı barədə xəbərlər dövlət başçısının sərəncamı ilə yaradılmış 14 iqtisadi rayonun yaradılmasından sonra aktuallaşıb.

Bildirilir ki, bu, ölkənin yeni idarəetmə modelinə keçməsi, bütün icra hakimiyyətlərinin ləğvi prosesinə hazırlıqdır.

Prezident İlham Əliyevin Cəbrayıl, Qubadlı, Zəngilan və Laçın rayonlarına xüsusi nümayəndə təyin etməsi ilə azad edilmiş torpaqlarda bu proses yekunlaşmaq mərhələsinə yaxınlaşıb. Kəlbəcər rayonuna da xüsusi nümayəndə təyinatı reallaşdırıldıqdan sonra proses bütün işğaldan azad edilmiş rayonlarda başa çatmış olacaq.

Aprel 29-da dövlət başçısı İlham Əliyev Rəhim Hüseynovun Naxçıvanın Babək Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı vəzifəsindən azad edib.

Prezident bir müddət əvvəl bildirib ki, yeni idarəetmə üsulu gələcəkdə ölkəmizin bütün digər hissələrində də tətbiq ediləcəkdir: “Yeni bu, həm böyük

sinin sayı 50-100 min nəfər olan icra başçıları 990 mənə...

Ekspertlər də qeyd edirlər ki, icra başçıları institutu ləğv edilməli, əvəzində isə seçilmiş şəxslərə regionlarda idarəetmə səlahiyyətləri verilməlidir. Ölkədə parlament seçkilərinə hazırlıqlar başlaması onu deməyə əsas verir ki, bu il referendum olmayacaq. Bu isə o deməkdir ki, icra başçısı postu ən azı bu ilin sonundakı ləğv edilməyəcək.

Sabiq maliyyə naziri, iqtisadi və siyasi məsələlər üzrə ekspert Fikrət Yusifov məsələ ilə bağlı “Yeni Müsavat”a bunları dedi: “Yerlərdə icra başçısı ölkə Prezidentinin sərəncamı ilə təyin olunan şəxsdir. O, rəhbərlik etdiyi regionun birinci şəxsi olduğu üçün, həmin ərazidəki bütün məmurlar öz fəaliyyətini icra başçısının müəyyən etdiyi qaydalar və tələblər çərçivəsində qurub apa-

İcra başçıları işsiz qalmaq təhlükəsini adlatdı - bu illik...

Six grafik səbəbindən referendumu bu il keçirmək çətinidir, icra hakimiyyətləri institutu artıq idarəedici orqan olaraq öz limitini tam doldurub

dediklərimizin konkret nümunələridir. Bir ailənin başçısı o ailənin üzvlərinin qayğıları ilə maraqlanmırsa və onların üzləşdiyi problemlərin həllinə çalışmırsa, o ailədə hansı hörmətə sahib ola bilər? İcra başçısı da belədir.

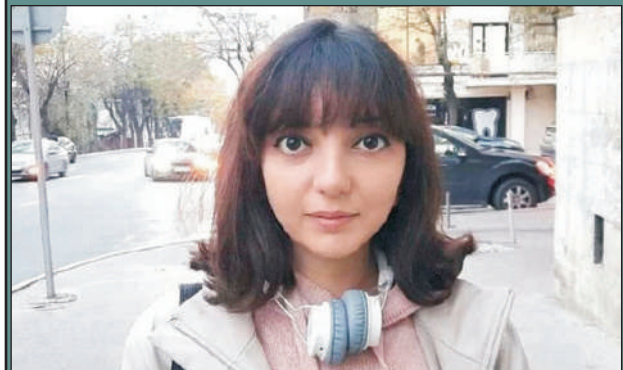
İcra başçıların fəaliyyətində nöqsanlar aşkar edildikən, onlar vəzifədən kənarlaşdırılarkən və ya həbs edilərkən hakimiyyətin üzərinə gəlib, onu tənqid edənlər bilməlidirlər ki, ölkədə Bakı şə-

öz limitini tam doldurub. Müs-təqillik illərində lazım olan işi-ni görüb bitirib. Artıq onların ləğv edilməsinə çox ciddi ehtiyac var. Onu da nəzərə al-maq lazımdır ki, paralel ola-raq Prezidentin şəxsi nü-mayəndəsi institutu da yaradılıb. Burada da hüquqi prosedur-larda problem yaşanır. Yeni Prezidentin səlahiyyətli nü-mayəndələri ilə icra başçıları-nın səlahiyyət bölgüsü aydın deyil. Səlahiyyət və məsuli-yət bölgüsündə problemlər bir müddətdən sonra yaşana-caq. İdarəetmədə ikitirəliyin yaranması ehtimalı yaranır. Ona görə də hesab edirəm ki, seçkilərdən öncə referendu-mun olması çox yaxşı olardı. Çünki ölkənin sosial-iqtisadi problemlərinin həlli ilə bağlı idarəetmədə olan boşluqların aradan qaldırılması şərtidir. İcra hakimiyyətləri bunun bir qoludur. Bundan başqa da qərarlar olmalıdır. Proporsi-onal seçki sistemində keçid ol-sa çox yaxşı olardı. Heç olma-sa parlamentin bir hissəsi bu sistem üzrə formalaşardı. Amma təbii ki, hamımız büt-övlükdə parlamentin bu seç-ki sistemi ilə formalaşmasını istərdik. Bundan başqa, inzibati ərazi bölgüsünün yeni-dən dizayn olunması vacibdir. Çünki Azərbaycan kimi ərazisi çox böyük olmayan ölkədə 80-ə yaxın rayona ehtiyac yoxdur. Prezidentin yaratdığı 14 iqtisadi rayon var. Bu da doğru qərardır. Bunu inzibati ərazi vahidinə çevirmək la-zımdır. Bununla idarəetmənin keyfiyyətində dəyişikliklər ola bilər. Bundan başqa, Nazirlər Kabinetinin rolu müəyyən olunmalıdır. İndiki sistemdə Nazirlər Kabinetinin rolu ay-dın deyil. Çünki bizdə prezi-dent idarə-üsuludur. Prezi-dent müşavirlər keçirir, baş naziri, nazir müavinlərini təyin edir. Tapşırıqları da özü verir. O zaman baş nazirin funksiyası nədir? Bütün bunlara ay-dınlıq gətirilməlidir. Məsuli-yət və səlahiyyət bölgüsü də-qıq olmalıdır. Ləğv olunacaq-sa, hansı institutların olması barədə düşünmək lazımdır. Məncə, seçkidən öncə refe-rendum olsa, daha yaxşı olar-dı”.

□ **Cavanşir ABBASLI**
“Yeni Müsavat”

Anar Məmmədli
qaçaqmalçılıqda şübhəli bilinir

Elnarə Qasimovanın
vəsətəti təmin edilməyib

Səçkilərin Monitorinqi və Demokratiyanın Tədrisi (SMDT) Mərkəzinin rəhbəri Anar Məmmədliyə qarşı Azərbaycan CM-in 206.3.2-ci (qaçaqmalçılıq, əvvəlcədən əlbir olan bir qrup şəxs tərəfindən törədildikdə) maddəsi ilə şübhəli bilinir. Bu barədə “Turan”-a onun yaxınları bildirib. A.Məmmədli gecəni Xətai Rayon Polis İdarəsinin Müvəqqəti Saxlama Təcridxanasında keçirib. İstintaqı Bakı Şəhər Baş Polis İdarəsi aparır.

A.Məmmədlinin ailə üzvləri onun “Abzas Media”nın işi üzrə prosese cəlb edildiyini bildiriblər. O, bu işin səkkizinci fiqurantıdır.

ABŞ Dövlət Departamenti Anar Məmmədlinin saxlanılmasına münasibət bildirib.

“Biz Azərbaycan vətəndaş cəmiyyəti nümayəndələrinin həbslərinin davam etməsindən, xüsusən Anar Məmmədlinin həbsindən çox narahatıq”, - deyərək Dövlət Departamentinin nümayəndəsi “Turan”ın müxbirinə bildirib.

Azərbaycanda Seçkilərin Monitorinqi Mərkəzinin rəhbəri Anar Məmmədlinin saxlanması müstəqil jurnalistlər və fəallərin həbsləri silsiləsinin sonuncusudur və Avropa İttifaqı üçün narahatlıq doğurur. Bu barədə Aİ-nin Xarici Əlaqələr və Təhlükəsizlik Siyasəti Xidmətinin mətbuat katibi Peter Stano X platformasında yazıb. “Əsas hüquqlarını həyata keçirdiklərinə görə həbs olunanların hamısı azad edilməlidir”, deyərək o qeyd edib.

“Abzas Media”nın əməkdaşlarına qarşı cinayət işi üzrə həbs olunan jurnalist Elnarə Qasimovanın həbs-qətimkan tədbirinin ev dustaqlığı ilə əvəz olunması barədə vəsatəti isə təmin edilməyib. Bu barədə “Turan”-a vəkili Günay İsmayılova bildirib. Vəkilin sözlərinə görə, vəsatətə aprelin 30-da Xətai Rayon Məhkəməsində baxılıb.

“Elnarə Qasimova jurnalist fəaliyyətinə görə həbs olunduğunu və ittiham üzrə günahkar olmadığını bildirdi. Buna baxmayaraq, məhkəmə vəsatəti təmin etmədi. Məhkəmə qərarından apelyasiya şikayəti veriləcək”, - deyərək vəkili qeyd edib.

Elnarə Qasimova yanvarın 15-də həbs olunub. Ona qarşı Cinayət Məcəlləsinin 206.3.2-ci (öncədən əlbir bir qrup şəxs tərəfindən qaçaqmalçılıq) maddəsi ilə ittiham irəli sürülüb.

Hazırda “Abzas Media”nın işi üzrə daha 6 jurnalist və mətbuat işçisi həbsdədir.

quruculuq işləridir, həm də yeni idarəetmə üsuludur. Əminəm ki, bu, tək cə azad edilmiş ərazilərin yox, bütövlükdə ölkəmizin hərtərəfli inkişafına böyük töhfə verəcək”. Bundan öncəki çıxışları zamanı da dövlət başçısı mövcud regional idarəetmə modelinin sovetlər dövründən qaldığını, zamanın tələblərinə cavab vermədiyini bəyan edib. Konstitusiyanın 124-cü maddəsinə əsasən, yerlərdə icra hakimiyyətini yerli icra hakimiyyətlərinin başçıları həyata keçirirlər. Yerli icra hakimiyyətlərinin başçıları prezident təyin edir və vəzifədən azad edir. Eləcə də onların səlahiyyətlərinin çərçivələrini müəyyən edir. Məlumat üçün qeyd edək ki, icra başçıları-nın rəsmi maaşları təmsil etdikləri bölgənin əhalisinin sayına görə müəyyənləşdirilir. Hazırda Bakı şəhər icra başçısı 1 925 manat, Gəncə və Sumqayıt şəhərlərinin icra başçıları 1 280 manat, əhalisinin sayı 100 min nəfərdən çox olan rayon icra başçıları 1 045 manat, əhali-

rırlar. İcra başçısı vətəndaşların qayğıları ilə maraqlanıb onların həlli üçün ürekdən çalışırsa, digər məmurlar da öz fəaliyyətini buna uyğun şəkildə qururlar. Yox, əgər icra başçısı qapılarını vətəndaşların üzünə bağlayırsa və onların problemlərinin həlli üçün söz göstərmirsə, yerdəki digər məmurlar da insanlarla bu şəkildə davranır və təbii ki, bu şəkildə sərgilənən idarəçilik yerlərdə insanların narazılığına gətirib çıxarır. Son bir neçə ildə biz bu şəkildə idarəçiliyin nə ilə nəticələndiyinə dair bir çox nümunələri görə bildik. Ölkə Prezidenti dəfələrlə öz çıxışlarında məmurlara “məmur xalqın xidmətçisidir” deyərək bunu unudanlara xüsusi xatırlatma edib. Ancaq çox təəssüf ki, bir çox məmurlar yerlərdə özlərini xalqın xidmətçisi kimi deyil, xalqın ağası kimi apararaq insanlara yuxarıdan aşağı baxmaq yolunu tutublar. Təbii ki, bu yolu tutanların son aqibəti yaxşı olmur. Son illərdə bəzi icra başçıların işdən çıxarılması və onlardan bəzilərinin həbsi

həri daxil, 85 şəhər və rayonlara icra başçısı Prezidentin sərəncamı ilə təyin olunur. Ölkə rəhbərinin bu adamların hamısını yaxından tanıması fiziki cəhətdən mümkün deyil. Düşünürəm ki, bu sırada icra başçısı vəzifəsinə namizədlik təqdim edən vəzifəli şəxslərin məsuliyyəti yetərinə olmalıdır.

Ölkədə yerli idarəçilikdə yeni yanaşma artıq ortaya qoyulub. Belə idarəçiliyin daha səmərəli olacağı şübhəsizdir. Hesab edirəm ki, ölkənin iqtisadi rayonları üzrə yeni idarəçiliyin tətbiqi gözləntiləri doğrulda biləcək”.

REAL Siyasi Komitəsinin üzvü, iqtisadçı ekspert Natiq Cəfəri referendumla böyük ehtiyac görür: “Əslində şəxsi fikrim budur, uzun illərdir ki, publik çıxışlarımda bunu dilə gətirmişəm. Mütləq şəkildə referendum olmalıdır. İcra hakimiyyətləri ləğv olunmalıdır. Çünki ölkədə prezidentdən tutmuş sadə vətəndaşa qədər dəfələrlə bu institutun fəaliyyəti ilə bağlı tənqidi fikirlər söylənilib. Bu institut artıq idarəedici orqan olaraq

Rusiya, Azərbaycan və Ermənistan liderləri arasında üçtərəfli sazişlər toplusu aktual olaraq qalır. “Yeni Müsavat” qeyd edir ki, bu barədə Rusiya Xarici İşlər Nazirliyinin rəsmi nümayəndəsi Mariya Zaxarova keçirdiyi brifinqdə bildirib. Belə çirxır ki, 10 noyabr sənədi hələ qüvvədə sayılır.

Rusiya 10 noyabr sənədini hələ də qüvvədə hesab edir - məqsəd nədir?

Moskva bəyanatın icra olunmayan yeganə bəndinə işarə edərək sazişi aktual sayır; partiya sədrləri səbəbləri sadaladırlar

Ekspertlərə görə, 10 noyabr bəyannaməsi Azərbaycan və Ermənistan arasında sülhü təmin edə bilməz, zəfən 9 bəndlik bu sənəddə sülh sazişi, ümumiyyətlə, nəzərdə tutulmayıb. Öhdəliklərə gəlincə, Azərbaycan üzərinə düşənləri etdi, amma Ermənistan bunlara etinasız yanaşdı, xüsusilə də qanunsuz erməni silahlı birləşmələrinin Qarabağdan çıxarılması tələbi uzun müddət gözdə qaldı. Nəhayət, Azərbaycan özü bu bəndləri icra etdi. 4 il əvvəl əldə olunmuş razılaşmaya əsasən, Rusiya sülhməramlı kontingenti Qarabağa 5 il müddətinə yerləşdirilmişdi və tərəflərdən biri etiraz etməzdisə, bu müddət daha 5 il uzadıla

de hər iki ölkədə təsir imkanlarını saxlamaq istəyir. Zəngəzur dəhlizində də noyabr bəyanatı kimi ciddi bir sənədə istinad etməyə çalışır. Bəs Rusiya sülhməramlı qüvvələrinin Qarabağdan çıxmasından sonra 10 noyabr üçtərəfli sənədini qüvvədə düşmüş saymaq olarmı? Rusiya üçün bunun yenə aktual olmasının önemi nədir? Zaxarova 9-cu bəndi nəzərdə tutduğu üçün bu sənədin aktuallığını saxladığına işarə edir-mi?

ral Təhlükəsizlik Xidmətinin mühafizə bölməsində olmalıdır. “Bu da Rusiyanın marağında olan müddəadır. Təbii ki, Moskva həmin bəndi prioritet hesab edərək 10 noyabr sənədinin qüvvədə düşmədiyini açıqlayıb. Əslində bizim də istəklərimizi ifadə edir. Çünki həmin müddəə Azərbaycanın da maraqlarına uyğundur. Sadəcə, həmin yollara kimin nəzarət edəcəyi açıq sual olaraq qalır. Çünki digər bəndlər Azərbaycanın gücü hesabına icra edilib”. **AMİP sədri bildirir**

yi uğrunda rəqabət gedir: “Belə vaxtda Rusiya 10 noyabr sənədinə istinad edir. Yeni Moskva öz rolunu qabardır ki, bizim vasitəçiliyimiz sayəsində müharibə dayandı, Rusiya münafiqənin bitməsinin qarantıdır və indi də regional məsələlərin həllində rol oynayır... Əslində belə bir siqnal ötürülür. İrəvan isə bu vəziyyətdə “iki stul” siyasəti yürüdür. Ermənistan Qərb və Rusiya ilə “birgəyaşayış” qaydalarını davam etdirir. Moskva isə arxayındır ki, İrəvana istə-

Erməni general: “Azərbaycan 10 noyabr sənədinin...”

Ermənistanda Azərbaycana məxsus kəndlərin geri qaytarılması revanşist əhval-ruhiyyədə olanların narazılığı ilə qarşılanıb. Bir neçə gündür ki, ölkənin ayrı-ayrı yerlərində azsaylı etiraz aksiyaları keçirilir. Muxalifət bu aksiyalara daha çox adamın çıxmasına çalışsa da, hələ ki buna nail ola bilmir.

Revanşistlərin fitvasına uyanlar arasında az sayda hərbi də var. Aprelin 26-da 20-yə yaxın müqaviləli hərbi Təvəşdəki aksiyalara qoşularaq, Qazağın Bağanis Ayrı, Qızılhacılı, Aşağı Əskipara və Xeyrimli kəndlərinin Azərbaycan tərəfinə təhvil verilməsinə qarşı çıxıb.

Paşinyan hökuməti hərbiçilərin proseslərə bu şəkildə müdaxilə etməsinin təhlükəsini dərhal hiss edərək, adekvat tədbirlər görüb. Belə ki, Müdafiə Nazirliyi silahlı qüvvələri siyasi proseslərə cəlb etmək cəhdinə hüquqi qiymət veriləcəyini bəyan edəndən sonra Ermənistan İstintaq Komitəsi hərəkətə keçib.

İstintaq Komitəsi bir qrup hərbiçinin xidmətin müəyyən vəzifələrini yerinə yetirməkdən imtina etməsinə görə cinayət işinin başladığını bildirib. Ardınca qanunsuz aksiyalara qoşulan hərbiçilərin peşman olduqlarını əks etdirən səsli videolar yayılıb.

Ermənistan Silahlı Qüvvələri Baş Qərargahının keçmiş rəisi, general Movses Akopyan da hərbiçilərin prosesə qarışmasını pisləyib. “Hərparak” a müsahibəsində Akopyan deyib ki, qanunsuz aksiyalara qoşulan hərbiçilər cinayət törədiblər: “Onların hərbi geyimdə olması cinayətdir”. Movses Akopyan təəssüflə qeyd edib ki, Azərbaycan tərəfi 10 noyabr 2020-ci il tarixli üçtərəfli bəyanatın bəndlərini bir-bir həyata keçirir: “Mən dəfələrlə qeyd etmişəm. 9 noyabr (10 noyabr-red.) sənədinin bəndləri var, Azərbaycan həmin bəndləri ardıcılıqla həyata keçirir”.

Bununla yanaşı, general Movses Akopyan da Paşinyan hakimiyyətindən narazılığını ifadə edib.

təmir: “Qarabağ prosesi bitdiyi üçün daha çox sərhəd məsələlərində maraqlıdır. Sərhədlərdə hər iki ölkədə təsir imkanlarını saxlamaq istəyir. Zəngəzur dəhlizində də noyabr bəyanatı kimi ciddi bir sənədə istinad etməyə çalışır. Bir daha təkrarlayıram ki, məqsəd siyasi ambisiyaları, dominantlığı, moderatorluğu təmin etmək, qorumaq, mövqeləri saxlamaqdır”.

Yada salaq ki, üçtərəfli sənəd Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev, Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan və Rusiya Prezidenti Vladimir Putin tərəfindən Ermənista-

nın ikinci Qarabağ müharibəsinin gedişində təslim olmasının ardınca imzalanıb. Bəyanatın məzmunu işğal altındakı bölgələrin Azərbaycana qaytarılması, münafiqə tərəfləri arasında kommunikasiyaların açılması, Rusiya sülhməramlılarının Dağlıq Qarabağda yerləşdirilməsi və onlara nəzarət mexanizmi kimi Rusiya-Türkiyə Birgə Monitorinq Mərkəzinin qurulması kimi məqamları ehtiva etməklə yanaşı, münafiqənin həllinə dair digər məsələləri əhatə edir.

✉ **Emil SALAMOĞLU**
“Yeni Müsavat”

bilərdi. Ermənilər könüllü köç etdikdən sonra bu artıq iki dövlətin - Azərbaycan və Rusiya rəhbərliyi arasındakı razılaşmaya bağlı idi. Elə o razılaşmaya əsasən də sülhməramlıların Qarabağdan çıxarılması başlayıb. Rusiya-Türkiyə Birgə Monitorinq Mərkəzi də bağlanıb.

Razılaşmadan 4 ilə yaxın müddət ötsə də, Ermənistan 9-cu bəndin tələbini də yerinə yetirməyib. Erməni liderləri dəfələrlə deyiblər ki, nə Azərbaycan, nə də Türkiyə tərəfi Mehri vasitəsilə Ermənistanın yurisdiksiyasından kənarda olacaq dəhliz almayacaq. Ermənistan bu cür bəhanələrlə vaxtı uzatmaqda davam edir. Təbii ki, heç bir halda Rusiya prosesdən kənarda qalmaq istəmir. Qarabağ prosesi bitdiyi üçün daha çox sərhəd məsələlərində maraqlıdır. Sərhədlər-

Qazağın işğalda olan 4 kəndinin qaytarılması, Qazaxla Ermənistanın Təvəş rayonu arasında sərhədlərin delimitasiya və demarkasiya işlərinin başlaması və Prezident İlham Əliyevin bugünlərdə bəyanatında “sülhə bu qədər yaxın olmamışdıq” bəyanatı Azərbaycanla Ermənistan arasında sülh sazişinin imzalanacağı ehtimalını artırır. Bunun üçün 10 noyabr sənədindəki 9-cu bənd də yerinə yetirilərsə, proses tam sürətlənə bilər.

“Yeni Müsavat”ın suallarını cavablandıran **Azərbaycan Milli İstiqlal Partiyasının (AMİP) sədri Arzuxan Əliyev** qeyd etdi ki, 10 noyabr sənədində blokada olan nəqliyyat kommunikasiyalarının açılması ilə bağlı bənd var. Partiya sədrinin xatırlatmasına görə, sənəddə razılaşdırılıb ki, yolların kontrolu Rusiya Fede-

di ki, nəqliyyat kommunikasiyalarına nəzarətə gəlincə, Ermənistanın götürdüyü öhdəliklər var: “Paşinyanın Rusiya və Azərbaycan prezidentləri qarşısında qəbul etdiyi şərtlər mövcuddur, sənədə qol çəkib. Sadəcə, Qərbdəki tərəflərdən aldığı təlimat əsasında mövqeyini dəyişməyə başladı ki, dəhlizdə Ermənistanın nəzarət-buraxılış məntəqələri olmalıdır. İrəvanın bu qəddər müqavimətinə baxmayaraq, hələ də Ermənistanın Türkiyə və İran sərhədlərini rus hərbiçiləri mühafizə edir. Ona görə Rusiyanın boyunduruğundan çıxması asan olmayacaq. Odur ki, Rusiyanın bu dəhliz məsələsində hansı təzyiq ri-çaqlarından istifadə edəcəyi bəlli deyil”.

Azad Vətən Partiyasının (AVP) sədri Akif Nağı qəzetimizə söylədi ki, danışıqlara kimin moderatorluq edəcə-

nilən zaman müdaxilə etmək imkanlarını əlində saxlamaqdadır. Hər nə qədər Paşinyan Qərbə sarı siyasət yürütsə də, Kremlin təzyiq elementləri var. O baxımdan Zaxarovanın son açıqlaması göstərir ki, Rusiya regiondan geri çəkilmək istəyində deyil və bölgədə qalmağa davam edəcək”. **A.Nağıya görə, 10 noyabr sənədinə istinad edilməsi də buradan qaynaqlanır:** “Üçtərəfli bəyanatda bir sıra məsələlər həllini tapıb, yerdə qalan Zəngəzur koridorunun açılmasıdır. Azərbaycan da bu dəhlizin açılmasını istəyir. Rusiya bu məsələdə aktiv olmağa çalışır. Zaxarova açıqlaması ilə Rusiyanın dəhlizlə bağlı mövqeyini bir daha ifadə etmiş olur”.

Milli Dirçəliş Hərəkatı Partiyasının (MDHP) sədri Fərəc Quliyev hesab edir ki, heç bir halda Rusiya prosesdən kənarda qalmaq is-

Qazaxıstan Xarici İşlər Nazirliyi Ermənistan və Azərbaycan rəsmiləri arasında Almatıda keçiriləcək görüşün təfərrüatını açıqlayıb. “Yeni Müsavat” bildirir ki, bu barədə Qazaxıstan Xarici İşlər Nazirliyinin rəsmi nümayəndəsi Aibek Smadiyarov danışır.

dəhşətli helikopter terrorunda həlak olanlar arasında qazax rəsmiləri də var idi. Qarakənd səmasında həyata keçirilən həmin terror aktı Qazaxıstan və Rusiyanın da iştirak etdiyi danışıqların üstündən xətt çəkdi. Bu mənada yenidən Astanadan təşəbbüs gəlməsi maraqlı məsələdir və həm də məntiqlidir.

si Aybek Smadiyarovun “Qazaxıstan hakimiyyəti Ermənistan və Azərbaycan xarici işlər nazirlərinin Almatıda görüşünü təşkil edərkən danışıqlarda vasitəçi rolunu oynamayacaq” açıqlamasını faydalı hesab edir. Onun fikrincə, Azərbaycanla Ermənistan vasitəçi lazım deyil, birbaşa danışıqlar müs-

nin səbəbi bellidir. İki ölkə arasında sərhədlər müəyyənləşdikcə, Azərbaycan və Ermənistan sülh və ya çərçivə sazişinin imzalanmasına yaxınlaşır. Bu isə gələcəkdə Ermənistan Rusiya hərbiçilərinin varlığını sual altına qoyacaq. Nikol Paşinyan rusiyalı hərbiçiləri hələlik Zvartnots hava limanından çıxarmaq istəyir, ancaq

Mariya Peyçinoviç-Buriç

Avropa Şurasının baş katibi sərhəd anlaşmasına nə dedi?

Avropa Şurasının Baş katibi Mariya Peyçinoviç-Buriç Azərbaycanla Ermənistan arasında delimitasiya prosesi haqqında əldə edilmiş razılaşmanı alqışlayıb. “Mən Ermənistan və Azərbaycan arasında 1991-ci il Almatı Bəyannaməsinə əsaslanan delimitasiya prosesi haqqında bu yaxınlarda əldə edilmiş razılaşmanı alqışlayıram”, - o bildirib.

Qeyd edək ki, aprelin 19-da Azərbaycanla Ermənistan arasında dövlət sərhədinin delimitasiyası üzrə Dövlət Komissiyası və Ermənistanla Azərbaycan arasında dövlət sərhədinin delimitasiyası və sərhəd təhlükəsizliyi məsələləri üzrə Komissiyanın səkkizinci görüşündə Qazaxın 4 kəndinin Azərbaycana qaytarılması barədə Ermənistanla razılıq əldə edilib. Həmçinin iki ölkə arasında sərhədlərin müəyyənləşdirilməsi prosesi ilə bağlı razılıq əldə olunub. Artıq proses başlayıb.

Azərbaycanla Ermənistan arasındakı sərhəddə koordinasiya təqviqəşdirilməsi işləri çərçivəsində aparılan geodeziya ölçmələri əsasında nəzərdə tutulan işlərin yarısından çoxu 2024-cü il aprelin 29-dək yerinə yetirilib, 35 sərhəd dirəyi quraşdırılıb.

Cenevrədə Azərbaycana mina təmizləmək üçün yardım müzakirəsi

Minatəmizləmə sahəsində donor ölkələrin əlaqələndirmə formatı olan “Minatəmizləməyə Dəstək üzrə Qrup” un Cenevrə şəhərində keçirilmiş iclasında Azərbaycana minatəmizləmə sahəsində yardımların artırılması məsələsi müzakirə edilib.

Bu barədə Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyi məlumat yayıb.

Bildirilib ki, iclasda iştirak edən Azərbaycan Respublikası Xarici İşlər Nazirliyi və ANAMA-nın nümayəndələri Ermənistan tərəfindən ölkəmizdə törədilmiş dağıntı və mina probleminin miqyası, mina qurbanları, minatəmizləmə sahəsində əldə edilən nailiyyətlər və çətinliklər, ehtiyac duyulan xarici yardımlar və mina problemi sahəsində Azərbaycanın beynəlxalq fəaliyyəti haqqında toplantı iştirakçılarını məlumatlandırılıb.

Azərbaycanlıların öz doğma torpaqlarına geri qayıdışına, işğaldan azad edilmiş ərazilərimizdə bərpa və yenidənqurma işlərinə, əhalinin təhlükəsizliyinə birbaşa təsir edən mina probleminin tezliklə aradan qaldırılmasına lazımi xarici dəstəyin göstərilməsinin zəruri olduğu diqqətə çatdırılıb. Bu yardımın humanitar həmrəyliyin şərti kimi inkişaf, sülh və barışıqə yardım edə biləcəyi iclas zamanı vurğulanıb.

Tədbirdə ölkəmizdəki mina probleminin bu və ya digər aspektləri haqqında fikir mübadiləsi aparılıb və bu məsələ üzrə problemlərin həlli məqsədilə müzakirələrin davam etdirilməsi razılaşdırılıb.

Gözlər Astanada... - Qazaxıstanın “vasitəçi deyilik” bəyanatının şifrələri

Bayramovla Mirzoyan görüşünə hazırlıqlar başlayıb - rəsmi Astana moderator olmaq istəmir, ofis verir; analitiklərin fikrincə, Qazaxıstan doğru edir, çünki...

O bildirib ki, Almatıda keçiriləcək danışıqlar yalnız Azərbaycan və Ermənistan arasında aparılacaq, Astananın vasitəçiliyindən söhbət getmir. Diplomət vurğulayıb ki, Qazaxıstan xoşməramlı xidmətlər təqdim edir, sözə yaxşı ofis, yeni danışıqlar üçün platforma təmin edəcək: “Əgər bu iki ölkə sülhə gəlsə və bu, bizim tərəfimizdən imzalanarsa, bunun bütün region üçün böyük müsbət təsiri olacaq”. Prezident İlham Əliyev aprelin 23-də ADA Universitetində təşkil olunan “COP29 və Azərbaycan üçün Yaşıl Baxış” mövzusunda beynəlxalq forumda çıxışı zamanı bildirib ki, rəsmi Bakı Qazaxıstanda Azərbaycan və Ermənistan XİN başçıların görüşünə razılıq verib. Dövlət başçısı qeyd edib ki, əgər Ermənistan da buna razılaşsa, XİN rəhbərlərinin növbəti görüşü Qazaxıstanda keçiriləcək. Ermənistan Xarici İşlər Nazirliyinin (XİN) mətbuat katibi Ani Badalyan öz növbəsində bildirib ki, İrəvan Ermənistan xarici işlər naziri Ararat Mirzoyan və Azərbaycan xarici işlər naziri (XİN) Ceyhun Bayramovun Qazaxıstanda görüşünün keçirilməsi imkanını nəzərdən keçirir. Onun sözlərinə görə, görüşün tarixi razılaşdırılır.

Qeyd edək ki, Ceyhun Bayramov və Ararat Mirzoyan sonuncu dəfə fevralın 28-29-da Berlində görüşüb. Qazaxıstan azərbaycanpərəst mövqei ölkə kimi tanınır, Türk Dövlətləri Təşkilatının üzvüdür, Astana Azərbaycanın Qarabağ iqtisadi rayonunun bərpasında iştirak edir, son səfərində hər iki ölkə prezidenti birgə Şuşaya da getdilər. Amma Qazaxıstan prezidenti Tokayev Ermənistanla da səfər edib və Paşinyana sülh üçün vasitəçilik təklif edib. İki ölkə KTMT və Avrasiya İqtisadi Birliyində təmsil olunur. Yeri gəlmişkən, Qazaxıstanın Azərbaycan-Ermənistan münasibətlərində vasitəçi kimi təşəbbüsü yeni deyil. Hələ 1991-ci ilin noyabrında Qazaxıstanın sabiq prezidenti Nursultan Nazarbayev rusiyalı həmkarı Boris Yeltsinlə Bakıya, oradan da keçmiş DQMV-yə səfər etmişdilər. Lakin həmin missiya o zaman çox da uğurlu olmadı və nəticəsiz qaldı. 1991-ci ilin 20 noyabr

Deputat Sahib Aliyev

“Yeni Müsavat”a açıqlamasında bildirmişdi ki, Tokayevin Azərbaycan-Ermənistan sülh danışıqlarının Astanada keçirilməsi təklifi 5 aprel Brüssel görüşünü təşkil edənlərin qətiyyəti üzərindən deyil: “Bunun da iki səbəbi var. Birinci səbəb odur ki, Astana danışıqlarında onun iki-tərəfli xarakter daşıdığı özünü daha qabarıq göstərəcək ki, bu da vasitəçilik, yaxud da moderatorluq adı altında bu regionda öz oyunlarını oynamağa çalışan, bölücülük edənlərin maraqlarına cavab vermir. İkincisi, Astana danışıqları normalaşma prosesinin 3+3 əməkdaşlıq formatı çərçivəsində gedəcəyi anlamı daşıyır ki, bu da regiondakı kənar güclərin planları ilə üst-üstə düşmür”. Üstəlik, Qazaxıstan tərəfkeşlik etməyəcək, balans qoruyacaq. Bu mənada Astanada verilən bəyanatın şifrələrini necə izah etmək olar? Qazaxıstan XİN sülh sənədinə niyə “şərik” olmadıqlarını açıqladı?

Analitik Elxan Şahinoğlu Qazaxıstan Xarici İşlər Nazirliyinin rəsmi nümayəndə

bət nəticə verir: “30 il ərzində nə qədər vasitəçi oldu, heç biri işə yaramadı. Tərəflərin vasitəçiyə yox, görüş üçün məkana ehtiyacları var, onu da Qazaxıstan hakimiyyəti təqdim edir”. **Politoloqun sözlərinə görə, Qazaxıstan XİN nümayəndəsi Astananın təklifi “good offices” (yaxşı ofis) kimi qiymətləndirib:** “Qazaxıstan vasitəçi olmasa da, Azərbaycanla Ermənistan arasında razılaşmanın əldə edilməsini arzulayan əsas dövlətlərdəndir. Astana Bakı və Ankara qədər Zəngəzur dəhlizinin işə düşməsinə istəyir. Bu dəhliz Qazaxıstanın da baş rol oynayacağı Orta dəhliz layihəsinin reallaşmasını sürətləndirəcək. Qazaxıstan prezidentinin qısa zaman kəsiyində Azərbaycana və Ermənistanla səfərləri həm də bununla bağlı idi”.

E.Şahinoğlunun fikrincə, Azərbaycanla Ermənistan arasında əldə edilən son razılaşma və sərhədlərin müəyyənləşməsi Kremlin maraqlarına ziddir: “Çünki Bakı ilə İrəvan arasında razılaşmalar Rusiyanın nəzarətindən kənarda - birbaşa danışıqlarda əldə edilir. Kremlin narahatlığı-

Türkiyə ilə razılaşma əldə edilərsə, bu ölkə ilə sərhəddə də rusiyalı hərbiçilərə ehtiyac qalmayacaq. Kreml bu gedişata mane olmaq istəyir”.

Siyasi ekspert Ramiyə Məmmədova deyir ki, Astana neytraldır, Brüssel, Vaşinqton və Moskva kimi tərəf deyil. Onun fikrincə, bu platforma inkişaf edər, növbəti görüş Tiflisdə, yaxud Daşkənddə ola bilər: “Bakı və İrəvan sülh mətnini onlayn

yazışma şəklində davam etdirir və bu, əla tendensiya. Tərəflər uzun yol qət edib ayrılmalı paytaxtlara getmədən elektron məktublama şəklində sülh danışıqlarını inkişaf etdirirlər. Qazaxıstan da məkən olaraq uğurlu yerdə. Əgər Ermənistan imtina etməsə, konstruktiv davransa, baş diplomatlar bir sıra məsələləri müzakirə edə bilərlər”. **Təhlilçinin fikrincə, əsas görüş yeri yox, nələrin müzakirə edilməsidir:** “Yay aylarında çərçivə sənədi imzalanı bilər. Bu da çox ciddi irəliləyiş hesab olunacaq. Prezidentin deydi kimi, sülh müqaviləsi ilə bağlı indi daha aydın təsəvvürlər yaranır. Artıq beynəlxalq ictimaiyyət də prosese müdaxilə etmədən ikitərəfli razılaşmaları alqışlayır. Qazaxıstan bu baxımdan danışıqların yeni tətikləyici məkanı ola bilər. Bu ölkənin moderator yox, ev sahibliyi etdiyini deməsi də yaxşı əlamətdir. Axı ikimiz oturub danışa bilirsək, üçüncü tərəf ehtiyacımız yoxdursa, qazax nazirinin iştirakına da zərurət qalmır”.

□ **Emil SALAMOĞLU, “Yeni Müsavat”**

İsa Qəmbərin başqanlığa qayıtmaq qərarına ilgincl reaksiyalar

"15-20 il enerji qoymaq lazımdır ki, partiya 2003-cü ildəki vəziyyətinə..."

Müsəvat Partiyasının mayın 4-də keçiriləcək qurultayında başqanlığa namizədlərdən biri İsa Qəmbər olacaq. İsa Qəmbər bu haqda qərarını qurultaya hazırlıq üzrə Təşkilat Komitəsinin aprelin 29-da keçirilən iclasında açıqlayıb.

Lakin onun namizədliyi Müsavat Partiyasının bəzi üzvləri, eləcə də bir sıra siyasətçilər tərəfindən birmənalı qarşılanmayıb. Belə ki, o, bundan öncə 22 il Müsavat Partiyasının başqanı olub.

Modern.az məsələ ilə əlaqədar sabiq müsəvatçılarla əlaqə saxlayıb.

Müsəvat Partiyasının Gənclər Təşkilatının sədri olmuş AĞ Partiya sədri Tural Abbaslı bildirib ki, kimin başını aldadıb, yola vermək istəyirlər özləri bilər: "Bunun adı Putin-Medvedyev konfiqurasiyasıdır. Özlər bilərlər, xeyirli olsun!"

Müsəvat Partiyasının daha bir keçmiş üzvü Səxavət Əlisoy vurğulayıb ki, İsa Qəmbər Müsavat Partiyasını xilas etmək istəyir: "İsa Qəmbər Müsavat Partiyasının üzvü kimi namizədliyini irəli sürə bilər. Burada sual doğuran başqa məsələ var. İsa Qəmbər nə üçün indi Müsavat Partiyasının başqanı olmaq istəyir. Əslində o, Müsavat Partiyasını xilas etmək istəyir. 2014-cü ildə mən "Arif Hacıliyə başqanlıq vermək Müsavat Partiyasını dərnəyə çevirməkdir" deyəndə düşmənlər mövqə sərgiləyirdilər. Bir az uzaqgörən olsaydılar, o boyda Müsavat Partiyası bugünkü səviyyəyə düşməzdi. İsa Qəmbər yaxşı bilir ki, Arif Hacılinin dəstəsi elə adamı namizəd kimi irəli sürəcək ki, hətta Müsavat Partiyası tarixdən silinmək təhlükəsi ilə üz-üzə qalacaq. Müsavat Partiyasının təşəkkül tapmasında, formalaşmasında yüzlərlə yox, minlərlə insanın əməyi var. O cümlədən az-çox mənim də əməyim olub. Partiyanın göz qabağında itib yox olması adamı ağrıdır. İsa Qəmbərin Müsavat Partiyasının tamamilən məhv olmasının qarşısını almaq istəyini müsbət qarşılayıram. Amma 2014-cü ilə qədərki Müsavat Partiyasının olması bir ömür istəyir. Buna 15-20 il enerji qoymaq lazımdır ki, partiya 2003-cü ildəki vəziyyətinə 50 faiz də olsa, çatсын. Böyük səhvlər olub. Partiya sədrləri, İsa Qəmbər də səhvi etiraf etmək iqtidarında deyil. Onlar özlərini siyasi peyğəmbər hesab edirlər. Hazırkı durum da bunun nəticəsidir. Tək Müsavat Partiyasına yox, digər siyasi partiyalara baxın. Acınacaqlı və reanimasiyalıq durumdadılar".

Bəlli olduğu kimi, Müsavat Partiyasının mayın 4-də keçiriləcək qurultayında başqanlığa namizədlərdən biri İsa Qəmbər olacaq. İsa Qəmbər bu haqda qərarını qurultaya hazırlıq üzrə Təşkilat Komitəsinin aprelin 29-da keçirilən iclasında açıqlayıb. Bundan əvvəl Natiq Ulubəy və Osman Kazimov başqanlığa öz namizədliklərini irəli sürüblər.

1911-ci ildə yaradılan Müsavat Partiyası 1920-ci ildən mühaciyyətdə fəaliyyət göstərərək, 1992-ci ildə Bakıda bərpa olunub. Partiyanın ilk başqanı Məhəmməd Əmin Rəsulzadə, ikinci başqanı Mirzə Bala Məmmədov, üçüncü başqanı Kərim Ode, dördüncü başqanı Məhəmməd Azər Aran, beşinci başqanı İsa Qəmbər, altıncı başqanı Arif Hacıdır.

1957-ci il təvəllüdlü İsa Qəmbər milli azadlıq hərəkatının liderlərindəndir. 1990-1995-ci illərdə parlamentin deputatı, 1992-1993-cü illərdə sədri olub, 1992-ci il mayın 18-dən iyunun 17-dək prezident səlahiyyətlərini icra edib. 1993-cü ilin yayında Əbülfəz Elçibəyin başqılıq etdiyi milli demokratik hakimiyyət hərbi-siyasi qiyamla devriləndən sonra bir müddət həbsdə yatıb.

İsa Qəmbər Müsavat Partiyasının bərpasının rəhbərliyindəndir. 1992, 1995, 1997, 2001 və 2006-cı illərdə partiya başqanı seçilib.

Arif Hacı Müsavata 2014-cü ildən başqanlıq edir.

Müsəvatın nizamnaməsinə görə, partiyanın başqanı, Mərkəzi Nəzarət-Təftiş Komissiyasının sədri, rayon (şəhər), Naxçıvan Muxtar Respublikası təşkilatlarının, xüsusi statuslu təşkilatların (Müsəvatçı Qadınlar Birliyi, Müsavatçı Gənclər Təşkilatı) sədrləri və nəzarət-təftiş komissiyalarının sədrləri ardıcıl iki müddətdən artıq eyni vəzifəyə seçilə bilməz.

Partiyanın başqanını, sərbəst Məclis üzvlərini və Mərkəzi Nəzarət-Təftiş Komissiyasını qurultay seçir.

Cəmiyyətdə zaman-zaman Azərbaycan Milli İstiqlal Partiyasının lideri Etibar Məmmədovun da partiyanın rəhbər postuna qayıdacağı barədə iddialar səsləndirilir. AMİP funksionerləri dəfələrlə bu mövzuda bildiriblər ki, E.Məmmədovun liderlik statusu sədri vəzifəsindən daha yuxarıdır. Etibar Məmmədovun sədrliyə qayıtması inanılmazdır deyil.

Partiyanın qurucusu və uzun illər sədri olmuş Etibar

Etibar Məmmədov da sədrliyə qayıdır?

AMİP üzvləri onun qayıdışını istəyirlər, amma...

Məmmədovun sədr postundan istefa verməsi ilə AMİP-də yeni dövr başladı. Təbii ki, o zaman AMİP-ə kimin sədr seçiləcəyi ən çox müzakirə olunan məsələlərəndən biri idi. Etibar Məmmədovdan sonra AMİP-ə dörd nəfər sədrlik edib.

2005-ci ilin fevral ayında keçirilən qurultayda Əli Əliyev yeni sədr seçildi. Onun AMİP-ə rəhbərliyi uzun sürmədi. 2005-ci ilin dekabr ayında partiya daxilində narahatlıq yarandı. 2006-cı ildə keçirilən qurultayda partiya sədri Əli Əliyevə etimadsızlıq göstərilib. Beləliklə, AMİP-də Əli Əliyev erası da bitib. O sonradan AMİP-dən gedən bir qrup tərəfdarı ilə Vətəndaş və İnkişaf Partiyasını təsis edib. Əli Əliyevdən sonra Ayaz Rüstəmovun AMİP-dəki sədrliyi uzun sürməyib. 2010-cu ildə ADP-nin keçmiş üzvü, sabiq deputat Yusif Bağırzadə AMİP-in yeni sədri seçilib. 2015-ci ildə Yusif Bağırzadə gözlənilmədən partiya sədrliyindən və üzvlüyündən istefa verdi. O, istefasına səbəb kimi səhhətində yaranan problemləri göstərərək, 2015-ci ilin oktyabr ayından sədr əvəzi Arzuxan Əlizadə təyin edildi. 2020-ci ildə o yenidən AMİP sədri seçildi. Hazırda AMİP-ə Arzuxan Əlizadə sədrlik edir.

Azərbaycan müxalifətinin liderlərindən olan Etibar Məmmədov hələ İsa Qəmbərdən xeyli öncələr partiya sədrliyindən getmiş və digər partiya üzvlərinin, necə deyərlər, yolunu açmışdı. Və

aradan keçən uzun müddətdə AMİP-ə qeyd etdiyimiz kimi, 4 şəxs sədrlik edə bildi. Bəs Etibar Məmmədovun da qarşıdakı dövrdə AMİP sədrliyinə geri dönüşü mümkünmü, gözləniləndirmi? AMİP üzvləri bunu istəyirmi?

AMİP-in qurucu lideri Etibar Məmmədovun köməkçisi Əli Orucov "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, İsa Qəmbər əslində Müsavat başqanlığından getməmişdi, heç başqanlıq kabinetini də tərk etməmişdi: "Rəsmi olaraq başqan Arif Hacı olsa da, faktiki olaraq son 10 ildə də partiya rəhbərliyi İsa Qəmbərin özü həyata keçirdi. Partiyanın siyasi kursu da, qərarların qəbulu da onun iradəsindən bilavasitə asılı idi. Müsavatdakı başqanlıq yerdəyişməsi Vladimir Putinlə Dmitri Medvedyevin baş nazir və prezident yerdəyişməsinə bənzədi. Hər bir siyasətçinin idmançı kimi formada olduğu, özünün nüfuzunun kulminasiya nöqtəsinə çatdığı dövr olur. O dövrdən sonra yenidən öz nüfuzunu və gücünü qaytarmaq hər siyasətçiye nəsib olmur. Məncə, İsa Qəmbər gənc siyasətçilərə meydan versəydi, bəlkə də Müsavat Partiyasının fəaliyyətində ciddi dəyişikliklər baş verə bilərdi. Lakin onun başqanlığa yenidən qayıtmasının yeni dönmə üçün faydalı olacağını düşünmürəm. Azərbaycanda zaten gənc siyasi liderlərin yetişməsinə və perspektivli fəaliyyət göstərməsinə nə

mexanizm mövcuddur, nə münbit şərait var. Ölkədəki partiyalar xarizmatik liderin ətrafında formalaşdığından, həmin lider funksional idarəçilikdən çəkilən kimi partiyalarda gərginliklər və ciddi təlatümlər baş verir. Etiraf edirəm ki, Etibar Məmmədovun sədrlikdən getməsi AMİP-də itkisiz ötürmədi. Etibar bəyin gedişindən sonra müəyyən problemlər yaşandı. Hazırda da aradan 20 il vaxt ötməsinə baxmayaraq Etibar Məmmədovun yeri və önəmi həmişə çox ciddi şəkildə görünməkdədir".

Əli Orucov vurğuladı ki, bu baxımdan tək cəmiyyətdə Etibar Məmmədovun yenidən aktiv siyasətə qayıtmasını istəyənlər kifayət qədərdir. Hətta bu istək tələb şəklində zamanında ortaya qoyulub: "Etibar Məmmədovun fəal siyasətə qayıtması təbii ki, öz iradəsinə və şəxsi qərarına bağlıdır. Lakin hesab edirəm ki, xalq indiki həssas və tarixi dövrdə Etibar bəyin zəngin təcrübəsindən və istedadından bəhrələnməsi üçün onun aktiv siyasətdə olmasını tələb etməlidir. İnanıram ki, belə bir tələb olacaq. Bu zaman Etibar Məmmədov aktiv siyasətə qayıdırsa, AMİP sədri kimi qayıdacaq-qayıtmayacağı onun öz istəyinə bağlı olacaq. AMİP üzvləri onun qayıdışını hər zaman istəyirlər".

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
"Yeni Müsavat"

Ermənistanın işğalı altında olan 4 kəndin azad olunmasından sonra digər 4 ekslav kəndimizlə bağlı müzakirələr davam edir. Belə bir durumda Azərbaycanın tarixi ərazisi olan, ötən əsrin 20-ci illərində Ermənistanla verilmiş Başkəndlə bağlı da müxtəlif iddialar səslənir. Son günlər Başkənd mövzusu ilə bağlı adı hallandırılan deputat, tarix elmləri doktoru, professor Anar İsgəndərov "Yeni Müsavat"ın suallarını cavablandırır.

- Anar müəllim, bilirik ki, siz bütün fəaliyyətiniz boyu tarixi faktlara istinad edərək Azərbaycanın qaranlıq səhifələrinə işıq salmışınız və daim milli maraqlardan çıxış etmişiniz. Bu mənada Başkəndlə bağlı dediklərinizin müzakirələrə səbəb olması, açıq, təəccüblüdür. Elə isə nədən belə bir anlaşılmazlıq yaranır?

- Əvvəla, mənim İctimai Televiziya verdiyim müsahibənin mahiyyəti nədir? Sual olundu ki, Başkənd haqqında nə bilirsiniz? Mənim də bir tarixçi olaraq məsələyə münasibətim belə olub: Başkəndlə bağlı anklav sözü işlənməz. Nə üçün? Ona görə ki, Başkənd tarixi Azərbaycan torpağıdır. Erməni bura gələne qədər bura kimin torpağı idi - Azərbaycanın. Erməni bura gələne qədər Başkənddə yaşayan əhali kimlər idi - azərbaycanlılar. 1783-cü ildə Gürcüstanın böyük bir hissəsi Georgievski müqaviləsinə görə, Çar Rusiyası tərəfindən işğal olunan sonrakı həmin ərazi yeni indiki Qazax, Tovuz, Ağstafa, İcevan və Diliçan Qazax-Şəmsəddil adlanırdı. Şəmkirən də böyük bir hissəsi, o cümlədən Zəyəm. Rus və Azərbaycan mənəblərində belədir. Bu torpaqlar da Rusiya tərkibinə daxil edildi. 1801-ci ildə Gürcüstan birmənalı olaraq işğal ediləndən sonra Azərbaycanın torpaqları da Rusiyanın tərkibində qaldı, o cümlədən Gədəbəy ərazisi, Başkənd də ora daxil olmaqla. Rəsmi mənəblərdə belədir. 1813-cü il Gülistan, 1828-ci il Türkmənçay müqavilələrinə və 1829-cu il Ədirnə müqaviləsindən sonra erməni əhali bura köçürüldü. Mənəblərdən bizə məlumdur, Şavrov da bunu yazır ki, o zaman Cənubi Qafqaza 1,3 milyon erməni köçürüldü, onların 1 milyonu türklər, müsəlman yaşayan ərazilərə köçürüldü. Təbii ki, bu ərazilər azərbaycanlılara məxsus idi. Bu köçürülmə zamanı azərbaycanlılara məxsus Başkəndə də ermənilər köçürüldülər. Necə ki, o zaman Şamaxıda, Naxçıvanda, Qarabağda demoqrafik proses pozuldu, Başkənd də həmin ərazilərdən biri idi. Bu tarixi həqiqəti həm Azərbaycan tarixçiləri, onlardan da əvvəl rus tarixçiləri yazıb. Mən də müsahibəmdə Qazax-Şəmsəddil sultanlığını

"Əslində mənim telekanaldakı çıxışım..."

tarixçi qalmaqala aydınlıq gətirdi

Anar İsgəndərov: "Kimsə Qazaxla Qazax-Şəmsəddili ayıra bilmirsə, bu, mənim problemim deyil..."

xüsusi vurğulamışam. Amma kimsə Qazaxla Qazax-Şəmsəddili ayıra bilmirsə, bu, tarixçi Anar müəllimin problemi deyil ki. O, həmin məsələyə münasibət bildirmək istəyən insanın problemidir. İkinci də, burada söhbət ondan gedir ki, həttə gələcəkdə Başkənd məsələsi müzakirəyə çıxarılsa, məsələnin tarixi kökündə bu durur: Başkənd anklav adlana bilməz! Erməni 1828-ci ildə Naxçıvan və İrəvan xanlıqlarının ərazisi hesabına, Çarın fərmanı ilə Erməni Vilayəti yaradıb. Deməli, o vaxta qədər burada erməni olsaydı, təkrar erməni vilayəti yaradılmayacaqdı ki. Erməni yox idi ki, 1828-ci ilin 21 martında Erməni Vilayəti, 1859-cu ildə isə İrəvan Quberniyası yaradıldı. Mənim dediklərimin mahiyyəti bundan ibarət idi.

- Belə görünür ki, sizin çıxışınızdan bir parça yayımlandığı üçün yanlış rəy formalaşmış, eləmi?

- Əslində mənim çıxışımın ana xəttini təşkil edən bu idi ki, Başkənd tarixi Azərbaycan torpağı olduğuna görə, o, mübahisə mənbəyi və mübahisə mövzusu ola bilməz və erməninin də ona iddiası ola bilməz. Çünki tarix erməninin iddialarını təkzib edir, qəbul etmir. Tarixi həqiqət odur ki, erməni bu əraziyə ruslar tərəfindən köçürüləndən sonra bu ərazidə məskunlaşıb. Odur ki, erməninin bu gün "Baskənd mənimdir" deməyə haqqı yoxdur. Mənim qısa müsahibəmin mahiyyəti budur. Ancaq erməni Başkəndin strateji əhəmiyyəti var, ya yoxdur, bu ba-

rədə heç bir mülahizə irəli sürməmişəm. Ona görə ki, məsələnin tarixiliyini izah edəndən sonra onun nə boyda strateji əhəmiyyətə malik olduğu artıq məlum olur. Bunları deyəndən sonra bu kəndin Azərbaycan üçün önəmi barədə danışmağa ehtiyac varmı? Bunu heç kim deyə bilməz. Tarixinin isə heç vaxt deməyə haqqı yoxdur. O cümlədən mən bu barədə heç nə söyləməmişəm.

- Bəs deputat Rasim Musabəyovun söylədiyi fikirlərə münasibətiniz necədir?

- Mən ömrüm boyu mənəbəyə əsaslanan tarixi təbliğ eləmişəm. Çünki rəhbərlik etdiyim kafedra da mənəbəşünaslıq, tarixşünaslıq adlanır. Rasim Musabəyovun fikrinə rast gəlməmişəm, oxumamışam. Ancaq əgər Rasim Musabəyov deyibse ki, Başkəndin strateji əhəmiyyəti yoxdur, yox! Başkənd dünən də, bu gün də, sabah da Azərbaycan üçün ən böyük strateji məkandır. Bu gün də strateji ərazi kimi diqqəti cəlb edir və erməni iddialarının əsasında duran da odur ki, gələcəkdə buranı ələ keçirməklə Azərbaycan üçün təhlükə yaratsınlar. 1992-ci ilin avqustunda Ermənistan hərbi birləşmələri Sınax ərazisinə daxil olmaqla Gədəbəyi və Tovuzun bir hissəsini təhlükə altına aldılar. Düşmən bir az da güclü olsaydı, böyük bir ərazini işğal edə bilərdi. Ona görə də Başkənd o zaman da, bu gün də ən strateji ərazidir və mən belə hesab edərdim ki, Azərbaycan onu heç vaxt düşmənmə verməz. Mülahizəmdə ondan ibarətdir ki, gələcək mə-

sələlərin siyasi həllindən asılı olmayaraq, Başkənd strateji ərazidir, strateji nöqtədir və həyatı əhəmiyyətli yerdir.

- Anar müəllim, "Yeni Müsavat"a əvvəlki müsahibələrinizdə Ermənistanla sərhədlərin dəyişdirilməsi prosesində həttə 1918-20-ci il xəritələrinə istinad ediləməsinin zəruriliyindən bəhs etmişiniz, tarixi faktlara istinad edərək maraqlı fikirlər səsləndirmisiniz. Sülh prosesində bu faktlara istinad etmək olarmı?

- 1920-ci il yanvarın 11-də Paris Sülh Konfransının Ali Şurası Azərbaycanı de-fakto tanıdı. Təvsiyəsi nədən ibarət oldu? 3 respublika - Azərbaycan, Ermənistan və Gürcüstan öz aralarında ərazi mübahisələrini həll etsinlər və de-yure tanınmaq üçün şərait yaratsınlar. O zaman bizim Gürcüstanla 8,9 min kv.km ttp://kv.km/, Ermənistanla isə 7,8 min kv.km ttp://kv.km/ mübahisəli ərazimiz olmaqla 114 min kv.km-lik ərazimiz var idi. Ona görə də bu gün əgər Azərbaycanın ərazisi 86,6 min kv.km-dirsə, sual olunur: Azərbaycanın torpaqları hara gedib, kim tərəfindən zəbt olunub? Onda bilinir işğal edən, işğala məruz qalan kimdir? Əslində bununla bağlı o dövrdə Paris Sülh Konfransına göndərilən və Adil xan Ziyadxinlin (Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti zamanı xarici işlər nazirinin müavini-E.P.) 3 dildə yolladığı Azərbaycan məqaləsi sübutdur. Çünki bu sübut olmasaydı, Paris Sülh Konfransı nə haqla Azərbaycanı

de-fakto tanıyacaqdı? Həmin o sənədlərlə, o xəritə ilə müəyyən olundu ki, bura tarixi Azərbaycan torpağıdır.

- Təbii ki, o zaman da Başkənd Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin ərazisinə daxil idi...

- Birmənalı olaraq. Yəni deyirəm, 19-cu əsrin ortalarında Çar Rusiyası bu ərazilərə müdaxilə etdi, ermənilər üçün şərait yaratdı. Ancaq kənd Azərbaycan kəndidir. Əgər bu kənd erməni kəndi olsaydı, əvvəlcədən onun adı ermənəcə olardı da, Başkənd olmazdı ki. Başkəndin adı sonradan rusun köməklili ilə erməni bu əraziyə gələndən sonra dəyişdirilib. Ona görə məntiq də köməyimizə gəlir ki, ilk əvvəl bu kəndin adı Azərbaycana aid olub, bura da yaşayan əhali də azərbaycanlılar olub. Əhalinin məşğuliyyəti ilə bağlı Qafqaz Arxeoqrafiya Komissiyasının aktlarında yazılıb: "Əhalinin məşğuliyyəti heyvandarlıq, əkinçilik". Bu barədə kifayət qədər mənbələr var. Kəndin adı isə 1978-ci ildən dəyişdirilib. Qərbi Azərbaycandakı adların kütləvi şəkildə dəyişdirilməsindən sonra Sovet Rusiyası tərəfindən Ermənistanla verilən Başkəndin də adı dəyişdirildi. Bu, gizli tarix deyil, sirr deyil. Həttə bununla bağlı Ermənistan SSR Ali Sovetinin Rəyasət Heyətinin qərarı da məlumdur. Deməli, Azərbaycan adı ləğv olundu və erməni adı qoyuldu. Bu da o deməkdir ki, Azərbaycan kəndidir və sonradan erməniləşdirilib.

- Artıq ikitərəfli anlaşmaya əsasən, 4 kəndin geri qaytarılması razılaşdırıldı. İşğal altındakı digər 4 ekslav kəndlərlə bağlı müzakirələr gedir, həttə hansısa kəndlərin Ermənistanla verilməsi, Başkəndin mübadilə olunmasının mümkünliyindən danışanlar var. Siz bu həll modelini ədalətli sayırsınız mı? Məsələ necə həll olunmalıdır?

- Tarixi həqiqət və siyasi qərarlar var. 1915-ci ilin 24 aprelində nə olub ki? Əslində tarix üçün heç nə. O zaman Osmanlı öz təhlükəsizliyini təmin etmək üçün təhlükəsizlik tədbirləri görürdü. Amma siyasi qərarlar necə verilib, parlament hansı qərarlar qəbul edib? Guya 1915-ci ilin 24 aprelində 1,5 milyon erməni-

nin həyatına son qoyulub. O zaman hansı silahlar var idi ki, bir gündə 1,5 milyon erməni məhv eləsin? Aydın görünür ki, bu, saxtakarlıqdır. Amma görün dünyanın nə qədər dövləti 24 aprel "soyqırımı günü" kimi qəbul edib, amma tarixə getsək, yalnız tarixdir, olmayan bir şeydir. Ona görə bəzən siyasi qərarlarla tarixi həqiqətlər üst-üstə düşür. Bu gün Azərbaycanla Ermənistan arasında sülh müqaviləsi imzalamaq üçün Azərbaycanın öz təklifləri var. Ermənistanın da öz iddiaları var. Gələcək üçün bu məsələlər necə tənzimlənəcək, bundan sonrakı hadisələr göstərəcək. 1939-45-ci illər müharibəsindən neçə il keçir, Yaponiya o zaman SSRİ ilə sülh müqaviləsi imzaladı, 4 adası ilə bağlı gecə-gündüz vuruşur, çalışır, onun mübarizəsini aparr. Yəni bugünkü Rusiya o adaları nə qədər öz adası kimi təqdim etsə də, tarixdə Yaponiya adaları kimi qalıb. Başqa mübahisəli məsələlər də var. Azərbaycanla Ermənistan arasında sülh müqaviləsi necə bağlanacaq və hansı məsələlərdə kimin diktəsi - təbii ki, qalib tərəf Azərbaycandır - necə olacaq, bunu tarix göstərəcək. Amma şəxsən məsələnin mahiyyətini və dünya dövlətlərinin bu məsələyə münasibətini nəzərə almadan, həm də problemlə məşğul olmadan iddia irəli sürərsən, o da yanlışdır. Məsələ nə zaman həll olunur, onun mahiyyətini bilərsən. Mahiyyətini biləndən sonra uğurlu yol hansıdır, hansı yol daha sərfəlidir? Təbii ki, Azərbaycanın dövlət başçısı böyük təcrübə sahibidir, Ali Baş Komandanımız qətiyyətinə, cəsarətinə görə nümunəvi dövlət başçısıdır. Öz sözləri ilə desək, qərarı da necə, nə zaman qəbul etmək lazımdır, o, hamıdan yaxşı bilir. Amma biz də onu başa düşürük ki, qalib tərəf Azərbaycandır və hökmü həmişə qaliblər verir. Bir azdan bu məsələlər necə həll olunacaq, canlı şahidi olacağıq. Həm də problemin tarixini bildiyimizə görə əminik ki, bu məsələ ilə bağlı hansı qərar qəbul olunsaydı, o, Azərbaycan xalqının maraqlarını təmin edəcək. Başqa cür ola bilməz.

□ **Elşad PAŞASOY**
"Yeni Müsavat"

Azad zəhmətkeşlər günü

Zamin Hacı
 zaminhaci@gmail.com

Bu cizmaqara 1 mayda qəzetdə və saytda çıxmalıdır, o baxımdan hörmətli zəhmətkeşlərimizi 1 may - dünya zəhmətkeşlərinin həmrəylik günü münasibətilə səmimi qəlbədən təbrik edirəm, onlara uzun ömür, cəsağlığı arzulayıram. Hərçənd indiki zamanədə zəhmətkeşliklə uzun ömür və cəsağlığı əldə etmək nisyə söhbətdir. Elə keçmişdə də belə olub. Yalandan 1 mayda parad keçirməyə, hər yerə “İnsan əməklə ucalır”, “Sülh, əmək, may” şüarları vurmaqla deyildi, Sovet hökuməti fəhlə-kəndlini sözün əsl mənasında minib çapırdı, adam yerinə qoymurdu.

Prinsipcə, indi də çox şey dəyişməyib. Bu yaxında bir zəhmətkeşin açıqlamasını dinlədim, deyir məmur-oligarxlarımız bizi kənd yerində şəxsi tarlalarına, istixanalarına basıb işlədirlər, gündəlik beş-on manat verirlər, qul kimi bir zad olmuşuq. Mən ona dedim ki, sovetin vaxtında da kolxozda təxminən bu cür əməklə, bu qədər qazancla çalışırdın, niyə narazısan? Fikirleşdi, dedi düz deyirsən, ancaq əsas odur indi müstəqil dövlətlik.

Bəli. Əsas müstəqillikdir. Vətən sağ olsun. Mən hökumətin yerinə olsam həmin yoldaşı tapıb 1-ci dərəcəli Əmək ordeni ilə təltif edərdim. Ya da YAP-ın növbəti qurultayına nümayəndə seçərdim. Ən pis halda Naftalanda neft vanaşına putyovka da vermək mümkündür. Dövlətçilik hissi yüksək səviyyədə olan belə insanları qiymətləndirməliyik. Lazımı orqanlar istəsələr koordinatlarını verərəm. Hansı tarlada, neçənci kolun dibindədir...

Koordinat demişkən, bu zəhmətkeş məsələsi hazırda bütün dünyada ciddi problemdir. Keçmiş vaxtlara baxmayın. İndi zəhmətkeşlərin əlində əsas silah olan tətillər, miltinqlər, yürüşlərle varlıları, kapitalistləri, icra başçılarını qorxutmaq mümkün deyil. Tətil eləyirsən? Cəhənnəmə elə. Yerinə başqa, daha yetim millətin övladını tapıb qoyurlar. Bu yaxında eşşək boyda Google şirkətinin 28 işçisi tətil elan eləmişdi. Deyirdilər nə üçün şirkətimiz İsrailə müəyyən hərbi texnologiya satır, sonucda Qəzza bərhad olur, nə bilim nə... Sizcə, Google neylədi? Həmin gün ömrələrini verib, 28 nəfərin hamısını iti qovan kimi işdən qovdular.

Zəhmətkeş həmrəyliyi kompüter, süni intellekt texnologiyalarının inkişafı ilə də mənasız, səmərəsiz bir funksiyaya çevrilmişdir. Sən tətil edərsən, yerinə robot qoyurlar. Bir süni intellektin, bir avtomatik qurğunun faydalı iş əmsalı yüz fəhlədən artıqdırsa, 1 mayı səhərcən qeyd elə - kimin vecinədir?

Ümumiyyətlə, bəzi şəxslərdə öz peşəsinə, rütbəsinə, cəmiyyətdə tutduğu yerə həddindən artıq yüksək, Türkiyədə deyilən kimi, özgüvənlə yanaşma müşahidə edilir. Elə zənn edirlər bunlar olmasa həyat dayanar. Bu dünyaya gəlməyə, Yer kürəsi fırlanmazmış. Günəş buna baxıb çıxır, Ay bunun çöhrəsindən utanıb batır.

Örnek üçün, bir general var, Tərtər əhvalatına görə tutub basıblar. Müdafiə Nazirliyində idarə rəisi idi. 9 il yarım həbs cəzası alıb. İndi apelyasiya şikayəti verib, gör məhkəmədə nə deyir: “Həbs olunmağımın səbəbini bilərəm. Çox yazırdılar ki, bu hadisələrə görə yüksək rütbəli zabıtlar tutulmalıdır. Mən də arxası, dayağı, pulu olmayan, öz zəhməti ilə bu pilləyə çatan generalım. Məni də ona görə qurbanlıq seçdilər. Göstərsinlər ki, general da tutmuşuq...”

Sitatın sonu.

Sanki bizdə ilk dəfədir hansısa generalı tutublar... Rəhmətliyin oğlu, biz müstəqilliyi qazanandan bəri türmələrimizdə daim general saxlamışıq. Kiməsə nəyisə göstərməyə bizim hökumətin heç bir ehtiyacı yoxdur. Haçan kefi istəsə, kimi istəsə tutub basar.

Yumşaq danış, əfvə düşərsən, inşallah. Hələlik içəri-dəki polkovnik və mayorlarla başını qat.

Qəribədir. Aşağı rütbəli tutursan, deyirlər gücü zəifə çatır. Yuxarı rütbəli tutursan, bu da deyir göstərmə üçün. Bəs bu hökumət kimi tutsun? Zəhmətkeşləri?

Onları tutmaq lazım deyil. Əziz bayram günlərində, xüsusilə...

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev ABŞ dövlət katibi Entoni Blinkenlə telefon danışığında bildirib ki, ölkəmiz regionda hər hansı ayırıcı xətlər olmadan integrasiya olunmuş Cənubi Qafqaz regional əməkdaşlıq modelinin qurulmasını dəstəkləyir. Aydındır ki, regionda hər hansı ayırıcı xətlər dedikdə kənar qüvvələr nəzərdə tutur.

Qeyd edək ki, Prezident İlham Əliyev ən müxtəlif səviyyələrdə Cənubi Qafqazın xarici qüvvələr arasında rəqəbat məkanına çevrilməməsinə, bu prosesin regionda sülhə ciddi əngəl olduğunu vurğulayıb. İran da eyni mövqedə olsa da, İrəvanın özünə dəstək axtarışında xarici qüvvələrə arxalanmasına qarşı çıxmaqla bilmir. Rusiya isə bu prosesin daha çox onun regiondan sıxışdırılmasına yönəldiyinin fərqindədir.

ABŞ, Fransa və Avropa İttifaqının Azərbaycan-Ermənistan münasibətlərinə müdaxiləsi bölgədə qeyri-sabitlik mühiti yaradır. Paris və Brüssel geosiyasi ambisiyaları rəhbər tutaraq, Vaşinqtonla birgə Cənubi Qafqazda sabitliyin pozulmasına səbəb olacaq “sülhyaratma missiyası”nı İrəvana “sırımaqda” davam edir. Bakı isə “Qafqaz evi” əməkdaşlıq modelinin - 3+3 formatının əsas dəstəkcisidir. Artıq digər dövlətlər də anlayıblar ki, Cənubi Qafqazda istənilən risklərin, mənfi təsirlərin qarşısı birgə səylərlə alınmalıdır.

Demokratik Maarifçilik Partiyasının sədri, deputat Elşən Musayev “Yeni Müsavat”a bildirdi ki, cənab Prezidentin Blinkenlə telefon danışığında sərgilədiyi prinsipial mövqə Azərbaycan dövlətinin gücünün və bölgədəki nüfuzunun birbaşa göstəricisidir: “Eyni zamanda İlham Əliyev ABŞ dövlət katibinə bütün gərəkən mesajları verdi və sülh üçün tələb olunan şərtləri ona yenidən xatırlatdı. Gerçəkdən də bu gün münasibətlərin düzəlməsi, regionda təməlli sabitliyin bərqərar olması son dərəcə vacib məsələdir. Amma bunun üçün ilk öncə kənardan maneçilik törədilməməlidir, həmin Blinkenin təmsil etdiyi Amerika və Avropa proseslərə, hadisələrə adekvat reaksiya göstərməlidir, böyük dövlətlər öz merkantil maraqları naminə ümumbəşəri dəyərləri güdazə verməməlidir. Yəni, bəlli provokatorlar “təşəbbüskar” rolunda çıxış etməsinlər, qızışdırıcı rəylərini bildirməsinlər, gedib özlərinə aid işlərlə məşğul olsunlar.

Amma bu gün rəsmi Paris və Brüssel nə edir? Lazım olanın tam tərsini! ABŞ Dövlət Departamentinin son hesabata, Avropa Parlamentinin qətnaməsi nəyə hesablanıb? Əlbəttə ki, sülhə doğru atılan addımların səngidilməsinə. Ona görə Amerika da, Avropa da papağını qarşısına qoyub ciddi-ciddi fikirleşməli, belə qərəzli mövqedən çəkinməli, qızışdırıcı strategiya sərgiləmək əvəzinə sülhün təşviqinə real töhfələr verməli və yekun sənədin imzalanması ilə bağlı Azərbaycan tərəfindən təklif olunan 5 əsas prinsipi dəstəkləməlidir”.

Prezident Əliyev Qərbin məkrli Qafqaz planlarına qarşı

Blinkenlə telefon danışığında “ölkəmiz regionda hər hansı ayırıcı xətlər olmadan əməkdaşlıq modelinin qurulmasını dəstəkləyir” fikrinin kodları nə?

Siyasi təhlilçi Sona Əliyevanın sözlərinə görə, hazırda Bakı ilə İrəvan arasındakı sülh gündəliyinin əsas moderatoru ilə Azərbaycanı vasiyyətçilərin, üçüncü və ya kənar qüvvələrin oyundankənar qalması maraqlı olan tərəfdir. Ermənistan isə hər zaman özünə arxa, havadar və ya istiqamətverici oyunçu axtarıb. İrəvan indi də özünü oyunçu yox, oyuncaq kimi aparır. Düşünürəm ki, ABŞ, Fransa kimi qüvvələr indiki prosesdə nə qədər kənarda dursalar, o zaman Bakı ilə İrəvan arasında böyük sülh sazişinin imzalanması daha sürətli perioda qədəm qoya bilər. Bir müddət öncə işğal altındakı 4 kəndin qaytarılması prosesi buna əyani sübutdur. Bu prosesdə heç bir üçüncü qüvvə iştirak etmədi. 33 ildən sonra ilk dəfə Bakı və İrəvan masa arxasında sülh prosesi istiqamətində real və ümidverici addımlar atıldı. Fikrimcə, Qərb və Rusiyanı bu prosesdən uzaqlaşdırmaq İrəvanın işidir və Ermənistan bundan daha çox fayda götürəcək. Azərbaycan isə hər iki qütblə məsafəli davranır. Bütün proseslərdə təkbaşına və ləyaqətlə addımlayır. Hətta İran kimi mürəkkəb və dolaşq bir oyunçunu prosese daxil etmək istəyən də İrəvan idi. Nəticədə sülh prosesi azı bir neçə il uzandı. Söhbət 44 günlük savaştan sonrakı proseslərdən gedir. Fikrimcə, regiona əbədi sülhün gəlməsində səmimi olduqlarını göstərmək istəyirsə, Qərb və Rusiya da sülh prosesinə süni müdaxilələr etməməlidir”.

AMİP liderinin köməkçisi, politoloq Əli Orucov qeyd etdi ki, ABŞ dövlət katibi Blinkenin son 1 ayda Azərbaycan Prezidenti İlham Əli-

yevə iki dəfə zəng etməsi Birləşmiş Ştatların Azərbaycana və ümumilikdə Cənubi Qafqaza xüsusi önəm verdiyinin göstəricisidir: “Doğrudur, bir çox hallarda hədə-şantaj, qərəz özünü açıq şəkildə büruzə verir. Məqsəd ondan ibarətdir ki, regionda mövqeyi güclənən rəsmi Bakını və təbii müttəfiqi olan Ankaranı əsas söz sahibi olmaqdan çəkindirsinlər. Lakin İlham Əliyevin yürütdüyü davamlı və sistemli xarici siyasət, region oyunçularını normal münasibətləri, düzgün hesablanmış kursu, həmçinin qətiyyətli mövqeyi Azərbaycanı böyük güclərin kəskin rəqəbat poliqonuna çevrilməsindən xilas edir. Azərbaycanın mövqeyi ondan ibarətdir ki, regional problemlərin region dövlətlərinin qarşılıqlı maraqlara hörmət edilməsi və əməkdaşlıq zəminində həlli daha effektivdir. Odur ki, rəsmi Bakı 3+3 formatı və “Qafqaz Evi” əməkdaşlıq modelinə üstünlük verir. Bu, daha pozitiv və daha cəlbəedici. Azərbaycanın Ermənistanın işğalı altında qalan Qazağın 4 kəndinin vasiyyətçisiz olaraq qaytarılması etimad mühitinin yaradılmasında kövrək zəmin olsa da, bu hal həm də onu göstərdi ki, ümumilikdə Cənubi Qafqazda davamlı sülhün və təhlükəsizliyin əldə olunmasının təminatını kənar yerlərdə axtarmaq əbəsdir. Xüsusən də Ermənistan-Azərbaycan münasibətlərinin normalaşdırılmasının yolu heç də Brüsseldə, Moskvada, Vaşinqtonda deyil, elə regionun özündədir. Əksinə, regiona kənar gücləri cəlb etmək gərginliyə və qeyri-sabitliyə rəvac verərdi. Necə ki, biz bu neqativ halı Ermənistan nümunəsində görürük. Bölgənin əsas güc mərkəzləri olan və ermənilərin də nahaqdan qorxub-çəkindikləri Türkiyə və Azərbaycan

mehriban qonşuluq, əməkdaşlıq və münasibətlərin normal olmasının tərəfdarıdır. Ölkə Prezidenti Almaniyə federal kansleri Olaf Şoltsla da görüşündə dünyaya bir daha bəyan etdi ki, Azərbaycan sülh gündəliyinə hazırdır və bu prosesi də uğurla davam etdirməyi hədəfləyir. Lakin görünən odur ki, Ermənistan hələ də mövqeyini dəqiqləşdirə bilmir. Atdığı addımlar həm özünə, həm də region üçün yeni risklər yaradır. Fransanı təkidlə cəlb etmə siyasəti, sürətlə silahlanma, ayırıcı xəttə meylik təərəddüddə halı yaradır. Stokholm Beynəlxalq Sülh Araşdırmaları İnstitutunun hesabatına görə, Ermənistan ÜDM-nin 5 faizdən çoxunu silahlanmaya ayırıb. Dövlət büdcəsində 1.5 milyard dollar silah alınması üçün nəzərdə tutulub. Bütün bunlar təbii ki, Azərbaycanı narahat etməyə bilməz və haqlı suallar, narazılıqlar doğurur. ABŞ diqqətini daha çox belə məsələlərə yönəltmə, ümumi sülhün əldə olunmasına əngəl olan halların aradan qaldırılmasına çalışsa, faydalı olardı. Ancaq düşünürəm ki, nə ABŞ, nə Qərb, nə Rusiya, nə də İran Ermənistanla Azərbaycan arasında sülhün əldə edilməsinə həvəs göstərmir. Siz diqqət edin. İran ABŞ-Azərbaycan əlaqələrindən hər zaman ciddi əndişə duyduğu halda Birləşmiş Ştatların və Qərbin Ermənistandakı mövcudluğuna, hətta müşahidəçi pərdəsi altında hərbi kəşfiyyat qurplarının sərhəddə yerləşdirilməsinə yumşaq da olsa etiraz bildirməyib. Yüz milyon dollarlıq Qərb silahlarının Ermənistanla tədarükünə göz yumur. Təbii ki, bütün bunların ciddi səbəbləri var və Azərbaycan da seyrçi qala bilməz, qalmamalıdır”.

□ **Cavansir ABBASLI, “Yeni Müsavat”**

Fransa səfiri Azərbaycana qayıdıb. APA-nın əldə etdiyi məlumata görə, Ann Buayon Bakıda diplomatik fəaliyyətini davam etdirir. “Yeni Müsavat” xatırladır ki, Fransa'nın Azərbaycandakı səfiri Bakı və Paris arasında gərginləşən münasibətlər fonunda aprelin 16-da məsləhətləşmələr üçün geri çağırılmışdı. Fransa XİN-in yaydığı bəyanatda qeyd olunmuşdu ki, xanım diplomatı Fransa prezidenti Emmanuel Makron qəbul edib. Amma bu məlumatdan məlum olur ki, səfir geri qayıdıb və bu da Yelisey-Bakı münasibətlərində yaranmış gərginliyin azaldılmasına yönəlik addım kimi qiymətləndirilir. Görünür, Makron administrasiyası Cənubi Qafqazda yaranan yeni reallıqları qəbul etmək məcburiyyətində qalıb. Xüsusən də Ermənistanla Azərbaycanın ilk dəfə sərhədləri dəqiqləşdirməyə başlaması, dirəklər basdırılması, Qazağın anklav olmayan kəndlərinin bir güllə atılmadan qaytarılması rəsmi Parisdə diqqətlə təqib olunub.

Baxmayaraq ki, Aİ, ABŞ, AŞ bu anlaşımları alqışladığı halda Fransa susdu, lakin yenə də səfirin geri dönməsi qərarını verməklə Makron bir addım atmış oldu. Hərçənd dünənə qədər Fransa Azərbaycanı Ermənistanla hücumu hazırlamaqda ittiham edirdi, amma qansız-qadasız işğal edilmiş kəndlər təhvil verildi. Paris təkçə ittihamlar səsləndirmir, həm də Ermənistanı silahlandırır, amma bütün bunlarla yanaşı, Bakı-İrəvan arasında danışıqlar prosesi getdiyini də müşahidə etməkdədir. O baxımdan fransız səfirin geri çağırılması uğursuz təzyiq cəhdi idi. Eyni zamanda Fransa kəşfiyyatının (Martin Rayanın həbsi - E.S.) buradakı agenturasının ifşası sübut etdi ki, Makron yalnız Ermənistanla hamilik etməklə əleyhimizə iş aparmır, həm də casus şəbəkəsini aktivləşdiribmiş.

Ekspertlər isə bu qənaətdədir ki, səfirin Azərbaycana dönməsi ilə münasibətlər heç də bərdəlik hamar olmayacaq. Onların təhlilinə görə, Paris-Bakı əlaqələri zıçaqdan ibarətdir və nə qədər ki Makron Yeliseydedir, bu siyasətdə köklü dəyişiklik gözlənilmir. Təbii ki, Makronun

erməniperəst siyasətində Rusiya amili də az deyil. Afrikadakı mövqelərini Rusiyaya uduzan Fransa bunun heyfini Kremlin Cənubi Qafqazdakı vassalı olan Ermənistanı ondan qoparmaqla çıxmağa çalışır. Təəssüf ki, bu strateji rəqabətin bir tərəfi də Azərbaycanla münasibətlərə təsir edir. Geridə qalan müddətdə Fransa BMT Təhlükəsizlik Şurasında Azərbaycana qarşı qətnamələrin qəbuluna nail ola bilmədi, regionda agentura şəbəkəsinin ifşa dalğası ilə üzleşdi, ambisiyalı üçün Azərbaycanla əməkdaşlığa önəm verən NATO-dan dəstək ala bilmədi, Ermənistanı əhəmiyyətli dərəcədə silahlandırma da bilmədi və İrəvan postmüharibə reallıqlarında Bakının qarşısında getdikcə aciz duruma düşdü. Bunlardan sonra Fransa səfirinin geri çağırılması Parisin ələmində guya diplomatik qisas idi ki, o da fiaskoya uğradı...

Deputat Aydın Mirzəzadə “Yeni Müsavat”a bildirdi ki, Fransanın səfirini geri çağırması kökündən səhv addım idi. Millət vəkili Azərbaycanla Fransanın düşmən olmadığını qeyd etməklə söylədi ki, biz milli maraqlarımıza uyğun addımlar atırıq və rəsmi Paris

Makron çarəsiz qaldı: fransız səfir Bakıya qayıtdı

Fransa ilə Azərbaycan arasında gərginləşən münasibətlər fonunda məsləhətləşmələr üçün geri çağırılmış Ann Buayon Azərbaycandadır; Parisin addımı guya diplomatik qisas idi, o da fiaskoya uğradı...

də buna hörmət etməli, qəbullanmalıdır: “Onlar səfiri geri çağırmaqla düşündülər ki, Azərbaycana təzyiq göstərəcəklər və digər dövlətlər də analoji addımlar atacaq. Amma belə olmadı və yanıldılar. Bu gün Azərbaycan problemlərini beynəlxalq hüquq normaları çərçivəsində həll edir, bunu beynəlxalq ictimaiyyət də görür. Əfsus ki, Fransa Ermənistandan daha çox erməniperəst olmağa çalışır”.

A.Mirzəzadənin fikrincə, bütün bu söylərinə baxmayaraq, Fransa heç bir dividend qazanmadı: “Hətta Fransanın qovulduğu Afrika qitəsindən olan ölkələr Azərbaycanla əməkdaşlığa can atırlar. Eyni zamanda ABŞ dövlət katibi Entoni Blinkenin Azərbaycan Prezidentinə zəngi rəsmi Bakının atdığı addımların düzgünlüyünü göstərdi. Ona görə də Fransa səfirinin geri qayıtması zərərini yarımdan geri qayıtmaqdır”.

Deputat hesab edir ki, iki tərəfli əlaqələrdə problemli görünən məsələləri diplomatik yolla həll etmək mümkündür və Fransa kimi qədim tarixə malik olan dövlət Azərbaycanla münasibətləri normal qurmaldır. A.Mirzəzadə həmçinin əlavə etdi ki, bu ölkə Azərbaycanın daxili işlərinə qarışmamalı, başqa dövlətləri də bizə qarşı aqressivliyə çağırmaqla: “Hesab edərəm

ki, hər iki ölkə bu münasibətlərin normallaşması ilə bağlı danışıqlar nəticəsində dil tapa bilərlər. Sadəcə, Makron administrasiyası Fransa tarixində səhv addımlar atır”.

Hüquq müdafiəçisi Xəzər Teyyublu isə qeyd etdi ki, Blinkenin zəngi, daha əvvəl Avropa İttifaqının və ABŞ-ın 4 kənd razılaşmasını təqdir etmələri Fransa üçün dərs oldu: “Makron Azərbaycana qarşı sanksiyalara nail ola bilmədi. O, çox çalışdı ki, BMT-də ağır bir sənəd qəbul olunsun. Hətta beynəlxalq ictimai rəyde təsəvvür formalaşdırırdı ki, guya Azərbaycan Ordusu Ermənistan ərazilərinə hücum edəcək, yaşayış məntəqələrini artilleriyadan zərbələr endiriləcək. Bu planları suya düşdü və indi görür ki, tərəflər konstruktiv danışıqlar aparırlar. Ona görə də səfirin Bakıya dönüşü göstərdi ki, Fransa Azərbaycanla diplomatik əlaqələri kəsmək fikrində deyil”.

□ **Emil SALAMOĞLU,** “Yeni Müsavat”

Daxili siyasətə hansı dairələr müdaxilə edir, təhlükə varmı?

Anar Əliyev: “Qərb və İran bu texnologiyadan daha geniş istifadə edir”

Prezident İlham Əliyev bir neçə dəfə qeyd edib ki, Azərbaycanın daxilində risklər yoxdur. Amma bu gün dünyanın müxtəlif nöqtələrində ABŞ və Qərbin yaxından iştirakı ilə elə hadisələr baş verir ki, təkçə biz yox, bütün dünya bunların məntiqini başa düşməkdə çətinlik çəkir. Müstəqil ölkələrdə zorla həyata keçirilən qeyri-konstitusional hakimiyyət dəyişiklikləri və onun ağır nəticələri - ictimai-siyasi sabitliyin pozulması, daxili qarşıdurma və vətəndaş müharibəsinin qızışdırılması, iqtisadiyyatın çökürülməsi, sosial fəlakətin kövrəklənməsi və s.

Bu gün bir çox Qərb ölkələrində insanların sərbəst toplaşmaq azadlığına həm qanunvericilik, həm də praktiki baxımdan məhdudiyyətlər tətbiq olunur, mitinq və etirazların qarşısı zorakılıqla alınır. KİV əməkdaşlarına maneələr yaradılması, izlənməsi, müxtəlif texniki vasitələrlə telefon danışıqlarının dinlənilməsi, internetin məhdudlaşdırılması və s. ilə bağlı yüzlərlə fakt mövcuddur. Amma ABŞ, Avropa Şurası və onun strukturları ayrı-ayrı azsaylı hüquqi pozuntuları ümumiləşdirilərək az qala Azərbaycanın “dövlət siyasəti” kimi qələmə vermək metodologiyasından əl çəkmir. Təəssüf ki, bəzi xarici dairələr Azərbaycanda siyasi partiyaları, qeyri-hökumət təşkilatlarını və medianı ələ alır, qeyri-qanuni maliyyələşdirir, onları öz iradəsinə uyğun və milli maraqlarımıza zidd istiqamətə yönəltməyə

cəhd göstərir.

Bes daxili siyasətə hansı dairələr müdaxilə edir, ən əsası, onların fəaliyyətinin ölkəyə hansısa təhlükəsi varmı?

Politoloq Anar Əliyev “Yeni Müsavat”a bildirdi ki, Azərbaycan 44 günlük Vətən müharibəsi ilə Cənubi Qafqazda tamamilə fərqli bir konfiqurasiya formalaşdırdıqdan, yeni bir münasibətlər müstəvisi yaratdıqdan sonra bu regionda maraqları olan ayrı-ayrı güclər bölgəmizə münasibətdə siyasətlərinin mahiyyətində ciddi dəyişikliklər etmək məcburiyyətində qaldılar. Azərbaycanın qətiyyətli mövqeyi, xüsusilə müttəfiqlərimiz Türkiyə, Pakistan, İsrailə, eyni zamanda Rusiya ilə birgə koordinasiya olunmuş ağıllı düşünülmüş siyasətin nəticəsində Azərbaycan yaratdığı yeni reallıqların möhkəmlənməsinə və kənar qüvvələrin bu reallıqlarla hesablaşmağa məcbur vəziyyətə gətirməyə

nail ola bildi. Bundan sonra bölgədə öz təsir imkanlarını yenidən artırmağa çalışan və bölgəyə yenidən fərqli dizaynla, fərqli formada daxil olmağa çalışan qüvvələr fərqli metodlardan istifadə etməklə təsir nəticələri yaratma cəhdləri etdilər: “Biz ayrı-ayrı dövrlərdə ABŞ Senatında, Konqresində, eyni zamanda Dövlət Departamentindəki dinləmələrdə, ayrı-ayrı ABŞ siyasi xadimlərinin bəyanatlarında, Fransa Senatında, Avropa Parlamentində, ayrı-ayrı Avropa paytaxtlarında qərəzli anti-Azərbaycan mövqeyi əks olunan bəyanatları, qərarları müşahidə etdik. Bun-

lar təbii ki, müstəqil iradə nümayiş etdirən Azərbaycanın iradəsinə təsir etməklə öz maraqlarını reallaşdırmağa çalışma cəhdləri idi. Eyni zamanda biz cənub və şimal qonşularımızdan da prosesləri öz maraqlarına uyğun istiqamətə yönləndirməyə cəhdə xidmət edən tənqib xarakterli çıxışları, davranışları eşidirdik. Amma təcrid hər bir tərəf üçün aydın oldu ki, Azərbaycanla bu dillə, bu ritorika ilə danışmaq real nəticələr əldə etmək mümkün deyil. Ona görə də bundan sonra yeni metodlardan istifadə etməyə başladılar. Xüsusilə Qərb və İran bu texnologiya-

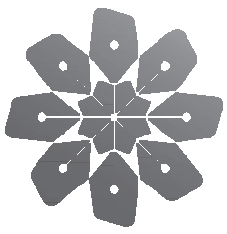
dan daha geniş şəkildə istifadə etməyə çalışır. Bu, qələbələrimizin təməl prinsipi olan xalq və hakimiyyət birliyinə zərbələr vurmaqla daxildən parçalanma yaratmaq, bununla da hakimiyyətin əsas güc mənbəyi olan xalqı hakimiyyətdən uzaqlaşdırma cəhdləri idi”.

Nəticə etibarilə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin ADA-da keçirilən beynəlxalq tədbirdə səsləndirdiyi kimi, daxildə çox da ciddi təhdidlər mövcud deyil, çünki xalqın mütləq əksəriyyəti hakimiyyətin, xüsusilə müzəffər sərkərdəmiz İlham Əliyevin siyasətini tam olaraq dəstəkləyir.

Biz bizi narahat edən məsələləri İlham Əliyevin nə qədər incəliklə, zərgər dəqiqliyi ilə həll etdiyini, Azərbaycanı bu proseslərdən necə uğurla çıxardığını müşahidə etmişik”.

A.Əliyev onu da qeyd etdi ki, hər bir xalqın içində şəxsi maraqlara görə milli maraqları ayaqlar altına atan kiçik qrupların olması mümkündür və bizim də daxilimizdə bu cür zümrə var: “Yuxarıda qeyd etdiyim güclər, ölkələr Azərbaycan dövlətinə təzyiq etmək yolu ilə öz maraqlarını təmin edə bilməyəcəyini gördükdən sonra daxildəki həmin marginal maraqlı qrupları vasitəsilə çirkin istəklərini reallaşdırmağa çalışırlar. Həmin qüvvələrin daxili siyasətə müdaxiləsi məhz ölkədəki çox kiçik, xalq tərəfindən dəstəklənməyən, rəğbət qazanmayan kiçik maraqlı qrupları vasitəsilə baş verə bilər. Amma bunun da real effektiv nəticələr verməyəcəyini çox yaxşı bilirik. Xalqımız müdrik olduğu kimi, liderinə inamı da sonsuzdur. Eyni zamanda dövlətimizin müvafiq qurumları da çox ayıq-sayıq fəaliyyət göstərir. Antimilli ünsürlərin vaxtında zərərsizləşdirilməsi onların fəaliyyətinin əsasını təşkil edir. Bu mənada ciddi təhlükələrin yaranabilecəyi mümkün deyil”.

□ **Etibar SEYİDAĞA,** “Yeni Müsavat”

**Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi**

Elmi-kütləvi, mədəni-maarif, təhsil proqramlarının hazırlanması

Azərbaycanda əksəriyyət TikTok segmentinin ölkəyə heç bir faydası olmadığını və bu sosial şəbəkənin bağlanması tərəfdarı olduğunu bildirir. Sosial Tədqiqatlar Mərkəzinin (STM) apardığı son sorğu da bunu deməyə əsas verir.

Sorğunun nəticələrinə əsasən, 74,9% TikTok sosial media platformasına məhdudiyyətlərin tətbiq edilməli olduğunu ifadə edib. 21,2% məhdudiyyətləri dəstəkləmədiyini bildirib, 3,9% fikir bildirməkdə çətinlik çəkib. Respondentlərin bu barədə rəylərində əsas fərq yaş qrupları üzrə qeydə alınıb. Belə ki, gənc yaş qrupuna aid hər üç nəfərdən ikisi məhdudiyyətlərin tətbiq edilməməsi mövqeyindən çıxış edib. Sorğular 2024-cü ilin 15-18 mart tarixlərində, 18 yaş və ondan yuxarı 390 respondent arasında kompüter dəstəklə telefonla müsahibə üsulundan (CATI) istifadə olunmaqla keçirilib. Seçmə ehtimalı üsulla ölkə üzrə əhalinin paylanmasına proporsional müəyyən edilib və gender balansı qorunub. 12 iqtisadi rayon seçmə çərçivəsində əhatə olunub. Təsədüfiliyi təmin etmək məqsədilə sözügedən iqtisadi rayonlar üzrə inzibati rayon və şəhərlərə aid telefon nömrələri müvafiq məlumat bazasından xüsusi proqram vasitəsilə sistemli üsulla seçilərək zənglər olunub. Sorğular tam anonim və könüllü iştirak əsasında aparılıb. Sorğuda əhatə edilmiş respondent sayına əsasən nəticələrin xəta əmsali 95% əminlik intervalında 5% təşkil edir.

Qeyd edək ki, dünyanın bir sıra ölkələri TikTok sosial şəbəkəsinin bağlanması və yaxud müəyyən qədər məhdudlaşdırılması ilə bağlı qərarlar verir, müzakirələr aparır. Son olaraq ABŞ-da bu sosial şəbəkənin bağlanacağı

ilə bağlı iddialar səslənirdi. Ardınca isə Azərbaycanda da TikTok segmentinin bağlanması ilə bağlı müzakirələr yenidən gündəmə gəldi.

Ümumiyyətlə, vaxtaşırı olaraq TikTok-un ölkəmizdə bağlanması ilə bağlı təkə sərəvi vətəndaşlar deyil, millət vəkili, tanınmış ictimaiyyət nümayəndələri tərəfindən çağırışlar səslənir. İctimaiyyət bu sosial şəbəkədə tiktokerlərin əxlaqa zidd hərəkətlər etdiyini bildirir və narazılıq edirlər.

Qeyd edək ki, təkə son bir ay ərzində xeyli sayda tiktok bu sosial şəbəkədə qanunsuz çağırışlar etmək və əxlaqsız davranışlara yol verdikləri üçün hüquqi şəkildə cəzalandırılıblar. Son bir ayda saxlanılanların arasında "Magerramoff" adıyla tanınan Əmrəh Məhərrəmov və "Miri" ləqəbli Mirnamiq Mirələmzadə, "Roşka" ləqəbli Rövşən Süleymanov, "Po jizni Cesi" ləqəbi ilə tanınan Cəsarət Cavadov, 9 yaşlı oğlu ilə birlikdə çıxışlarında nalayiq ifadələr işlətdiyi, övladının tərbiyəsinə neqativ təsir göstərməkdə ittiham olunan 36 yaşlı Sadiq Mirzəyev var.

Bəs nə etməli? Ölkəmizdə TikTok sosial şəbəkəsi bağlana bilərmi?

Bəzi mütəxəssislər qeyd edir ki, hansısa sosial şəbəkəni bağlamaq yerinə, gənclərin, yeniyetmələrin dünyagörüşünü, mədəni səviyyəsini artıracaq elmi-kütləvi, mədəni-maarif proqramlarının yaradılmasına, təbliğinə ehtiyac var.

Elm, təhsil

YENİ ÜSAVAT
N 74 (8447) 1 may 2024

Azərbaycanlıların 75 faizi

TikTok-un bağlanması istəyir

Aydın Xan Əbilov: "TikTok-u bağlamaq problemin həlli yolu deyil, ona görə də..."

Mövzu ilə bağlı Yeni Yazarlar və Sənətlər İctimai Birliyinin sədri, Prezident təqaüddçüsü, yazıçı-kulturoloq Aydın Xan Əbilov "Yeni Məsavat"a danışib: "XXI əsrin birinci yarısından sonra dünyanın

hər yerində sosial şəbəkələr, elektron ünsiyyətin intensivləşməsi, bəşəriyyətin qarşısında çox böyük imkanlar yaratdı. Təhsili, elmi, ümumiyyətlə, intellektual səviyyəsi yüksək olan cəmiyyətlərdə sosial şəbəkələrin ilkin, keçid, "yeniyetməlik" dövrünü çox tezliklə anladılar və sosial şəbəkənin internetin böyük bir imkanı kimi qəbul edərək, ondan alternativ biznes, təhsil, virtual öyrətmə, universitetlər, ofislər yaratmaq, yeni bacarıq və yeni bilgilər əldə etmək üçün resurs kimi istifadə etməyə başladılar. Eyni zamanda öyrəndiklərini digərlərinə çatdırmaq üçün sosial şəbəkələrin imkanlarından maksimum istifadə etdilər.

Lakin bir çox Asiya və Afrika, Cənubi Amerika, xüsusən də İslam ölkələrində, təhsilin, ümumi ictimai intellektual səviyyənin aşağı olduğu, həmçinin keçmiş MDB ölkələrində internet resurslarının "yeniyetməlik" dövrü bir qədər uzandı. Azərbaycanda isə bu "yeniyetməlik" dövrü hələ də davam edir, baxmayaraq ki, ilkin sosial şəbəkə mərhələsini artıq adlamışıq. Nəzərə alaq ki, dünyadakı 60 milyonluq azərbaycanlı virtual olaraq birləşdirən sosial şəbəkələr, videoplatformalardır. 44 günlük Vətən müharibəsi dövründə sosial şəbəkələrin gücünü gördük. Bu baxımdan sosial şəbəkələrdən yaxşı mənada yararlanmaq vacibdir.

Məlum olduğu kimi, sosial şəbəkələr artıq böyük ölkələrin, nüfuzlu şirkətlərin maraq toqquşmasına getdiyi məkana çevrilib. Məsələn, Avropanın özünün, ABŞ-ın da özünə məxsus ayrıca sosial şəbəkələri var. Eləcə də Rusiyanın

buna qarşı olan "Mail.ru", "Odnoklassnik" kimi sosial şəbəkələri var. Eləcə də Çin bütün bu sosial şəbəkələrin hər birinin imkanlarını, texnologiyalarını sintez edərək, TikTok kimi global şəbəkə yaratdı.

Beləliklə, TikTok artıq 5 ildir ki, fəaliyyət göstərir və bu müddət ərzində artıq virtual nəsəl deyil, yeni TikTok nəsli ortaya çıxıb. Bu nəsəl daha çevik, daha ağıllı, sanballı, audiovizual imkanlardan istifadə edərək, ondan yararlanıb öz biznesini yaradan, marketing və digər bazarlaşma istiqamətlərində yeni süni intellekti tətbiq etməyi bacaran nəsəldir. Ona görə də bir çox Avropa və Şərq ölkələri, eləcə də ABŞ TikTok-u qısıqnağağa başlayıb. Bu ölkələr iddialar ortaya qoyur ki, guya TikTok insanların məniyyətinə pozur, gəlin onu bağlayaq.

Azərbaycana gəldikdə, hələ ki ölkəmizdə elə bir imkan yoxdur ki, TikTok kimi böyük bir sosial şəbəkə plat-

forması yaradılsın. Buna görə oturuşmuş sosial şəbəkələrdən maksimum istifadə etməyə çalışırıq. Doğrudur, TikTok-un bir çox mənfi tərəfləri var və bu, hər kəsə məlumdur. Ona görə də çalışmalıyıq ki, yeni nəsəl daha çox təhsilə, elmə, öz intellektual səviyyəsini artırmağa meyl etdirək. Yoxsa ki, gəlin TikTok-u və yaxud interneti bağlayaq kimi çağırışlar etmək problemin həlli deyil.

Ümumiyyətlə, nəyisə bağlamaq, qapamaq həll, çıxış yolu deyil. Sadəcə, qanun çərçivəsində addım atmalıyıq. Biz gənclər yeni nəsəl üçün TikTok-da yeni resursların yaradılması ilə bağlı dövlət tərəfindən xüsusi proqramların yaradılmasını istəməliyik. Çox təəssüf ki, hələ də Azərbaycanda internet resurslarının inkişafı ilə bağlı normal bir fond yoxdur. Doğrudur, Neqliyyat, Rabitə və Yüksək Texnologiyalar Nazirliyinin nəzdində internet fondu yaradıldı, amma həmin fondan yalnız öz şəxsi mənafeyi üçün öz şəriklərinə layihələri verdilər və internetin resurs, intellektual inkişafı ilə bağlı heç bir iş görülmədi.

Beləliklə, biz resurslar yaratmadan, gəncləri formalaşdırmadan, Azərbaycanın internet və sosial şəbəkə istifadəçilərinin estetik, intellektual düşüncəsini yönəltmədən, nəyisə qadaqan etməklə dünyanı özümüzə güldürmüş olarıq. Bunun əvəzinə dövlət yeni proqramlar yaratmalıdır".

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Xəlilə GƏRAY

"WhatsApp"dan vacib çağırış

"WhatsApp"ın son versiyasında yaranan səhv istifadəçilərin video göndərməsinə mane olur. Naməlum xəta səbəbindən "Android cihazlarda "WhatsApp" messengerinin istifadəçiləri söhbətlərdə çəkdiqləri videoları göndərə bilmirlər.

BAKU.WS xəbər verir ki, bu barədə "9to5Google" portalı məlumat yayıb.

"Məsələ ilə bağlı biz də eyni problemlə qarşılaşdıq: son 24 saat ərzində vi-

deofayllar düzgün göndərilirdi. Açılan bir bildiriş görü-

nür: "Bu video göndərilə bilməz. Lütfən, başqa video se-

çin və yenidən cəhd edin. Təəssüf ki, bu "səhv" davam edir", - məlumatda deyilir.

Məlumatla görə, səhv smartfonda çəkilmiş videoların göndərilməsi zamanı yaranır. Bütün digər videolar problemsiz göndərilir.

Bundan əlavə, səhv bəzən "Instagram"-dan endirilmiş videoları göndərərək ortaya çıxır.

İstifadəçilərin video göndərə bilmədiyini səhvin "Android" 2.24.9.34 nömrəli "WhatsApp" yeniləməsi ilə ortaya çıxdığı güman edilir. Hazırda yeganə həll yolu "What-

sApp"-ın 2.24.8.85 nömrəli əvvəlki versiyasını əl ilə quraşdırmaqdır.

Messengerin tərtibatçıları hələlik vəziyyəti şərh etməyiblər.

Qeyd edək ki, 180-dən çox ölkədə 2 milyarddan çox insan istənilən vaxt və hər yerdə dostları və ailəsi ilə əlaqə saxlamaq üçün "WhatsApp"-dan istifadə edir. "WhatsApp" ödənişsizdir və bütün dünyada telefonlarda mövcud olan sadə, təhlükəsiz, etibarlı mesajlaşma və zəng etmə xidmətlərini təklif edir. "WhatsApp" SMS-ə alternativ qismində işə salınıb.

Məhsul müxtəlif media: mətn, fotolar, videolar, sənədlər və məkan, həmçinin səsli zənglərin göndərilməsini və qəbulunu dəstəkləyir.

"WhatsApp" əvvəllər Yahoo-da birlikdə 20 il keçirmiş Jan Koum və Brian Acton tərəfindən yaradılmışdır. "WhatsApp" 2014-cü ildə Facebook-a qoşuldu, lakin tam olaraq əsas diqqəti dünyanın istənilən yerində sürətli və etibarlı şəkildə işləyən mesajlaşma xidmətinin qurulmasına yönəldən ayrıca tətbiq kimi fəaliyyətini davam etdirir.

Azərbaycan-Ermənistan sərhədində ilk delimitasiya işlərinin yekunlaşması Nikol Paşinyan hakimiyyəti ilə Kollektiv Təhlükəsizlik Müqaviləsi Təşkilatı (KTMT) arasında yaranmış gərginliyin gerçək səbəblərini aşkara çıxartmağa imkan verir. Çünki rəsmi İrəvan indiyə qədər Rusiyalı və KTMT-ni Ermənistanın Azərbaycanla sərhədlərinin təhlükəsizliyini təmin etməməkdə ittiham edib.

Rusiyanın rəhbərlik etdiyi alyans isə təhlükəsizlik üzrə qarşılıqlı öhdəliyə sadıq olduğunu, lakin Paşinyan hökumətinin tələblərinin yerinə yetirilməməsinə Ermənistan-Azərbaycan sərhədlərinin müəyyənləşməməsi ilə izah edib. Ona görə də baş nazir Nikol Paşinyan 2022-ci il noyabrın 23-də KTMT dövlət başçılarının İrəvanda keçirilən sammitində iclasın yekun bəyannaməsini imzalamaqdan imtina etmişdi. Paşinyan guya Azərbaycanın Ermənistan ərazilərinə hərbi müdaxilə etdiyini və bir sıra əraziləri "zəbt etdiyini" iddia edir. KTMT-yə üzv olan ölkələr isə sərhədlər delimitasiya və demarkasiya olunmadan Azərbaycan Ordusunun şərti sərhəddə mövqe tutduğu ərazilərin Ermənistanla məxsus olması barədə açıqlamaların hüquqi əsasının olmadığını bildirir. Yeni KTMT Azərbaycanla razılaşdırılmış sərhəddə müşahidəçi yerləşdirməyə hazır olduğunu bəyan edir. Qeyd edək ki, son günlər Qazax rayonunun işğal altındaki dörd kəndin Azərbaycanla qaytarılmasından sonra delimitasiya prosesinin qısa zamanda yekunlaşması əslində həm KTMT-nin, həm də erməni diplomatın "sərhəd haradadır" sualına aydınlıq gətirir. Artıq hər iki tərəf Qazax istiqamətində gələcək sərhəd xəttinin haradan keçəcəyini bilir. Yeni Ermənistan hələ də üç kəndin işğal altında qaldığı, yeni potensial münaqişə mənbəyinin mövcud olduğu ərazidə sərhəd nişanlanmasını göstərməklə KTMT-yə müşahidəçiləri əraziyə yerləşdirmək üçün müraciət edə bilər. Lakin Nikol Paşinyan sərhədin müəyyənləşdiyini və Ermənistanla Azərbaycanın sülhə yaxın olduğunu əsas götürərək artıq Tavuş vilayətinin Qazax rayonu ilə sərhədində Rusiya qoşunlarına ehtiyac olmadığını, onların bölgəni tərk etməli olduğunu deyir. Halbuki KTMT də öz növbəsində, sərhəd xəttinin məlum olduğunu və həmin əraziyə təhlükəsizliyin təmin edilməsi məqsədilə müşahidəçilərin göndərilməsi təşəbbüsü ilə çıxış edə bilər. Ancaq Paşinyanın açıqlaması KTMT ilə fikir ayrılığının delimitasiya və demar-

KTMT-nin Azərbaycanla şantajı bitir - Paşinyanın sirri

Rəsmi İrəvanın "Rusiya NATO-su"ndan qopması an məsələsidir; **Üzeyir Cəfərov:** "Bütün baş verən proseslər Ermənistanın çox tezliklə KTMT-dən rəsmi olaraq ayrılacağını deməyə əsas verir"

kasiya prosesi ilə bağlı olmadığını təsdiq edir. Ermənistan hələ 2021-ci ildə beynəlxalq müşahidəçilərin Azərbaycanla sərhəddə yerləşdirilməsi təklifi ilə çıxış etmişdi. Avropa İttifaqı və Kanadanın müşahidə missiyasını əraziyə götirməklə Paşinyan buna nail oldu. Yeni Paşinyanın niyyəti əslində KTMT-ni Qərbin missiyası ilə əvəz etmək olub. Müqavilə-hüquq bazasına uyğun olaraq, Ermənistanla KTMT qüvvələri MDB-nin xarici sərhədlərini, yeni İran, Türkiyə və Gürcüstanla sərhədlərin təhlükəsizliyini təmin etməlidir. Azərbaycan isə MDB-nin üzvüdür. Ona görə də İrəvanla Azərbaycan arasında delimitasiya və demarkasiya prosesi davamlı olarsa, bu, Paşinyana KTMT-nin silahlı qüvvələrini, ilk növbədə, Azərbaycanla sərhədlərdən çıxartmaq imkanı yaradacaq. Görünən budur ki, rəsmi İrəvanın "Rusiya NATO-su"ndan qopması an məsələsidir. Ekspertlərimizin mövzu ilə bağlı maraqlı yanaşmaları var.

Herbi ekspert, ehtiyatda olan polkovnik Üzeyir Cəfərov "Yeni Müsavat"a

açıqlamasında bunları söylədi: "Ermənistan baş nazirinin son addımları onu deməyə əsas verir ki, nəhayət, onlar əsl həqiqətin nədən ibarət olduğunu anlamağa başlayıblar. Sərhədlərin delimitasiyası və artıq demarkasiyası prosesinə start verilməsi yaxşı signaldır. Bu prosesi ləngitmək istəyən qüvvələr isə istər Ermənistanın daxilində, istərsə də kənardan son akkordlarını vurur ki, bəlkə nəyə nail ola bildilər. Düşünürəm ki, etirazçıların heç bir şansları yoxdur. Paşinyan sərhəd məsələsində sona qədər gedəcək. Doğrudur, Azərbaycanla son mərhələ, xüsusən də anklavda qalan Qazağın 3 və Naxçıvanın 1 kəndi ilə bağlı danışıqlar, müzakirələr çox ağır olacaq. Bu addımları ilə Paşinyan hələ də Qarabağ kartından öz məqsədləri üçün istifadə etməyə ümidli olan bir xeyli oyunçuları "oyundankənar" vəziyyətdə qoydu. Elə həmin KTMT də məyus olan qüvvələr sırasındadır. Onların rəhbər qurumlarında təmsil olunan bir sıra

şəxslər də axırncı məqam kimi düşünürdülər ki, Paşinyan məcburiyyət qarşısında yenə onlara müraciət üçün üz tutacaq. Bu, belə olmadı və çətin ki, bundan sonra olsun". **Ü.Cəfərova görə, bütün baş verən proseslər Ermənistanın çox tezliklə KTMT-dən rəsmi olaraq ayrılacağını deməyə əsas verir:** "Hər şey ona doğru gedir. Ümumiyyətlə, proses təkcə KTMT ilə yekunlaşmayaacaq. Böyük ehtimalla bu addımın ardınca siyasi və iqtisadi addımlar da mütləq atılacaq. Yəqin ki, 2024-cü ildə Ermənistan öz sərhəd qoşunlarını da normal bir vəziyyətə gətirə biləcək. Zəhmət olmasın bunu etməyə borcludur və edəcək. Çox tezliklə qarşı Türkiyə ilə sərhədlərin də ilk məntəqəsinin açılışı gözlənilir. Bu baş verdikdən sonra isə MDB məkanından Ermənistanla daha da çox təzyiqlərin olacağını təxmin edirik. Öz də bu prosesə də rəsmi Moskva özü və yaxın vassalları vasitəsilə təsir etməyə çalışacaq. Düşünürəm ki, hansısa Qərb gücləri

hərbi kontingent formasında İrəvan tərəfindən dəvət olunsun. Bu, nə vaxtsa ola bilər, amma belə tezliklə olacağını düşünürəm". **Polkovnik hesab edir ki, növbəti dövrlərdə, 102-ci hərbi bazanın da Gümrüdən çıxarılması ilə bağlı yavaş-yavaş çağırışların ediləcəyi gözlənilir:** "Bir sözlə, Rusiyanın Cənubu Qafqazdan sıxışdırılıb çıxarılması prosesi artıq geridönməz hal alır. Baş verənlərdə sözsüz ki, bizim yaxın tarixlərdə əldə etdiyimiz hərbi və siyasi uğurlarımızın da çox böyük rolu olub".

"Bu gün Ermənistan Kollektiv Təhlükəsizlik Müqaviləsi Təşkilatını tərk etməyə çalışır. Ermənistanın bu aqressiv anti-KTMT davranışları həm Kollektiv Təhlükəsizlik Müqaviləsi Təşkilatı, həm də bu təşkilatın əsas patronaj siyasi qüvvəsi olan Rusiya tərəfindən müşahidə edilir". Bu sözləri isə "Yeni Müsavat"a açıqlamasında **Sosial Tədqiqatlar Mərkəzinin (STM) sektor müdiri, ekspert Tural İsmayilov** bildirib.

Ekspert Rusiya və Ermənistan münasibətlərinin kəskinləşmə səbəblərindən də bəhs edib: "Bu gün Rusiya ilə Ermənistanın münasibətlərinin belə kəskin, konfrontasiyalı olmasının səbəblərindən biri də Ermənistanın KTMT-yə qarşı tutduğu mövqedir. Düşünürəm ki, gələcək günlərdə Ermənistanla KTMT arasındakı vəziyyət daha da gərginləşəcək". Politoloq düşünür ki, Ermənistanın KTMT-dən xaric olunma məsələsi hələ ki real görünür. "Çünki KTMT üzvləri və Rusiya çox yaxşı başa düşür ki, Ermənistan elə də müstəqil elementə malik ölkə deyil ki, Rusiyanın rəhbərliyi altında olan hansısa təşkilatı tərk etsin". Tural İsmayilovun sözlərinə görə, bu gün Ermənistan hakimiyyəti Rusiyanın düşməni kimi görünür. "Amma Ermənistanın elə bir siyasi gücü və cəsarəti yoxdur ki, KTMT-ni tərk edə bilsin". T.İsmayilov hesab edir ki, Ermənistan hər bəhanə ilə Rusiyanı qovmağa çalışır.

E.PAŞASOY,
"Yeni Müsavat"

Bir neçə gün əvvəl məhkəmə zalından azadlığa buraxılan MMA döyüş növü üzrə idmançı Vüqar Kərəmov yenidən həbs edilib. APA xəbər verir ki, bununla bağlı Bakı Apelyasiya Məhkəməsi qərar qəbul edib.

Vüqar Kərəmovun azadlığa buraxılması ilə bağlı Xətai Rayon Məhkəməsinin qərarından narazı qalan prokuror apelyasiya protesti verib. Hakim Murad Məmmədovun sədrliyi ilə keçirilən prosesdə qərar elan olunub. Qərara əsasən, Vüqar Kərəmov barəsində Xətai Rayon Məhkəməsinin qərarı ləğv edilib və onun barəsində yenidən həbs-qətimkan tədbiri seçilib.

Qeyd edək ki, Azərbaycan MMA və Qrappling Federasiyasının qarışıq döyüş növləri üzrə baş məşqçisi Ruslan Əfəndiyev və 3 tələbəsi digər MMA döyüşçüsü Həsən Əzizovun şikayəti əsasında açılmış cinayət işi üzrə həbs ediliblər.

Bildirilir ki, bir neçə ay əvvəl dənizkənarı bulvar ərazisindəki ticarət-əyləncə mərkəzlərindən birində MMA döyüş növü üzrə yarış keçirilib. Lakin Həsən Əzizov yanşın

keçirdiyi zala buraxılmayıb. O, zala daxil olmaq istəyərkən münafişə baş verib və Ruslan Əfəndiyevlə tələbələri idmançını kütləvi şəkildə döyərək xəsarətlər yetiriblər. Bundan sonra Həsən Əzizov tibb müəssisəsinə və polisə müraciət edib. Hadisə ilə bağlı Bakı Şəhər Baş Polis İdarəsində Cinayət Məcəlləsinin 221-ci (xuliqanlıq) maddəsi ilə cinayət işi başlanıb. Adları çəkilən idmançılar barəsində Xətai Rayon Məhkəməsi 1 ay 26 gün müddətinə həbs-qətimkan tədbiri seçib. Hadisənin digər iştirakçıları Tofiq Musayev və Mehman Məmmədov barəsində isə həbslə bağlı olmayan digər qətimkan tədbiri seçilib. Aprelin 24-də Xətai Rayon Məhkəməsində xuliqanlıqda ittiham olunan MMA və Qrappling Federasiyasının qarışıq döyüş növləri üzrə baş məşqçisi Ruslan Əfəndiyev və tələbələri - Xəzər Rüstə-

Azadlığa buraxılan idmançının yenidən həbsinin sirr nə...

Hüquqşünas: "Sovetdən qalma "dərhal həbs" qərarı dəyişməlidir"

mov, Vüqar Kərəmov və Rüfət Əsədov barəsində seçilmiş həbs-qətimkan tədbirinin müddətinin uzadılması ilə bağlı istintaq orqanının təqdimatına baxılıb. Qərara əsasən, Ruslan Əfəndiyev, Xəzər Rüstəmov və Rüfət Əsədovun barəsində həbs-qətimkan tədbirinin müddəti daha 1 ay uzadılıb. Vüqar Kərəmovun həbs müddətinin uzadılması ilə bağlı istintaq orqanının təqdimatı təmin edilməyib və onun barəsində polis nəzarəti qətimkan tədbiri seçilib.

"Bakı" Hüquq Şirkətinin rəhbəri Natiq Ələsgərov "Yeni Məşavət"ə deyib ki, Azərbaycanda az ağır cinayətlər kateqoriyasına aid olan əməllərə görə vətəndaşların istintaq zamanı həbsdə saxlanması praktikasını hələ də dəyişmir: "Bu ilin martında parlamentdə ombudsmanın məruzəsi dinlənildi. Ombudsman Səbinə Əliyeva dedi ki, istintaq təcridxanalarında və

bəzi cəzaçəkmə müəssisələrində mövcud normadan çox şəxsin saxlanıldığı halları müşahidə edilib. Hesabatda bildirilir ki, 2500 nəfər üçün nəzərdə tutulmuş Bakı İstintaq Təcridxanasında başçəkmələr zamanı orada limitdən daha çox şəxsin saxlanıldığı müəyyən olunub. Bununla yanaşı, 700 nəfərlik 2 saylı İstintaq Təcridxanasında 800, 1050 nəfərlik 3 saylı İstintaq Təcridxanasında 1400 nəfərin saxlandığı, 1200 nəfər saxlanma limiti olan 2 saylı cəzaçəkmə müəssisəsində isə 1411 məhkumun cəza çəkdiyi müəyyənləşib. Yeni açıq şəkildə deyilir ki, təcridxanalarda yer yoxdur. 1 nəfərlik yerdə 3-5 nəfər saxlanır. Bunun qarşısını almaq üçün illərdir ki, qanunlar qəbul olunur, dəyişdirilir, əlavələr yazılır. Hüquq mühafizə orqanları sovetdən qalma "dərhal həbs" qərarını dəyişməyə tələsmir

lər. Məhkəmələr də bu istiqamətdə aciz görünür. Məhkəmə şəxsin əməlini nəzərə alıb istintaq dövründə açıb buraxır, istintaq orqanı protest verir, yenidən həbs etdirir. Bu praktikaya son qoyulmalıdır".

Natiq Ələsgərov deyir ki, bu gün Azərbaycanda "dərhal həbs" problemi həll etmək üçün yeni tədbirlər tikilir: "Dövləti xərcə salmaqdan daha çox əməllər üzrə həbslə bağlı olmayan qərarların verilməsi, ibtidai istintaq dövründə həbs-qətimkan tədbirlərinin digər qətimkan tədbirləri ilə əvəzlənməsinə imkan verilməlidir. Aydın ki, bəzi cinayətlərə görə həbsin seçilməsi vacibdir. Məsələn, narkotik vasitələrin qanunsuz dövriyyəsi ilə məşğul olan şəxslərin barəsində həbs-qətimkan tədbirinin seçilməsi çox zəruridir. Əks halda, narkotiklərin

qanunsuz dövriyyəsi ilə məşğul olanlara, narkoticiirlərə qarşı mübarizə əhəmiyyətsiz olar. Amma xırda xuliqanlıq görə mübahisə edib barışmış şəxslərin həbsə alınması qanunun düzgün tətbiq edilməməsidir. İki qonşu dalışıbsa, barışıbsa, bu şəxslərin cərimələnməsi kifayət olduğu halda həbsə göndərilməsi ədalətli deyil. Ona görə də Azərbaycan qanunvericiliyinin hər bir məhkum üçün saxlama yerinin 4 kvadrat metrədən az olmaması tələbi hər gün pozulur. Az qala 1 məhkuma 1 kvadrat metr düşür".

Natiq Ələsgərov deyib ki, bu məsələlər hüquq-mühafizə orqanı rəhbərlərinin, Ali Məhkəmə sədrinin iştirakı ilə müzakirə olunmalı, lüzumsuz həbs-qətimkan tədbirinin seçilməsi halları nəhayət ki, aradan qaldırılmalıdır.

□ **E.MƏMMƏDƏLİYEV, "Yeni Məşavət"**

Həbsdəki generalın təcridxanaya köçürülmək şərti Mövlam Şixəliyev məhkəməyə məktubunda nələr yazıb?

Milli Təhlükəsizlik Nazirliyinin (MTN 2015-ci ildə ləğv olunub - E.M.) İstintaq Baş İdarəsinin keçmiş rəisi Mövlam Şixəliyev və onunla birgə məhkum olunmuş idarənin şöbə rəisləri - Sahib Ələkbərov, Yasin Məmmədov, Vüsal Ələkbərovun şikayətlərinə baxılacağı tarix məlum olub. "Yeni Məşavət"ə daxil olan məlumatda deyilir ki, məhkəmə iclası mayın 8-nə təyin olunub.

Mövlam Şixəliyev və digərlərinin şikayətləri Ali Məhkəmənin cinayət Kollegiyasına ötən il daxil olub. Bu günə qədər hakim Nazim Mövsümovun sədrliyi ilə iki iclas keçirilib və Mövlam Şixəliyev həmin iclaslarda iştirak etməyib. Sabiq MTN-çilər kasasiya şikayətlərində barələrindəki hökmün ləğv olunmasını, onlara bəraət verilməsini, müsadirəyə götürülmüş əmlakların geri qaytarılmasını tələb ediblər.

Onların barəsindəki Bakı Apelyasiya Məhkəməsinin qərarından prokuror və iş üzrə zərərçəkənlər də narazıdır. Prokuror Mövlam Şixəliyevin xüsusi müsadirəyə götürülmüş, yaxınlarının adına olan və aşağı məhkəmə instansiyalarında geri qaytarılan əmlaklarının da tam olaraq müsadirə edilməsi barədə qərar çıxarılmasını tələb edir. Zərərçəkənlər də protestin təmin edilməsi ilə yanaşı kasasiya şikayətlərində yazırlar ki, Mövlam Şixəliyev və digər 3

məhkuma onlara qarşı törədilən cinayətlərə münasibətdə daha yüngül cəzalar təyin olunub. Onlar məhkəmədən xahiş edirlər ki, Mövlam Şixəliyev və digər 3 məhkuma daha ağır cəzalar təyin olunması barədə qərar çıxarsın. Ali Məhkəmədə keçirilən iclasda şikayət vermiş məhkumlardan yalnız Sahib Ələkbərov iştirak edib. Yasin Məmmədov və Vüsal Ələkbərov prosesə qatılmasalar da, vəkili onları təmsil edib. Şikayətçinin və onun vəkili iştirakı olmadan prosesin keçirilməsinə isə qanun yol vermir. İş üzrə ilk məhkəmə iclası buna görə qeyri-müəyyən vaxta qədər təxirə salınıb. Növbəti iclasda da Mövlam Şixəliyev və ya vəkili iştirak etməyiblər. Mövlam Şixəliyev məhkəməyə məktub yazıb, iclasda saxlandığı cəzaçəkmə müəssisəsindən birbaşa Bakı İstintaq Təcridxanasına köçürülməməsi şərti ilə iştirak edə bil-

cəyini bildirib. Hakim isə belə bir qaydanın qanunda nəzərdə tutulmadığını bildirməklə Mövlam Şixəliyevin şərtini rədd edib. Elan olunub ki, növbəti prosesdə Mövlam Şixəliyev və digərləri iclasa qatılmayacaqları təqdirdə, dövlət hesabına vəkille təmin edilməklə məhkəmə davam etdiriləcək.

Qeyd edək ki, Bakı Apelyasiya Məhkəməsi ötən ilin sentyabrında Mövlam Şixəliyev və nazirliyin istintaq idarəsinin rəis müavini, 1-ci şöbənin rəisi Yasin Məmmədov, istintaq idarəsinin 2-ci şöbəsinin rəisi polkovnik Vüsal Ələkbərov və istintaq idarəsinin metodiki yardım və kriminalistika şöbəsinin rəis

müavini Sahib Ələkbərovla bağlı hökmdən verilmiş protest və şikayətlər üzrə qərar vermişdi. Qərara əsasən Bakı Hərbi Məhkəməsinin hökmü qüvvədə saxlanılıb. Hakim İlqar Murqozovun səsləndirdiyi qərara əsasən prokurorun verdiyi protest və tələflərin şikayətləri əsassız hesab olunaraq rədd olunmuşdu. Bakı Apelyasiya Məhkəməsinə apelyasiya şikayəti təqdim edən Mövlam Şixəliyevlə suç ortaqları bəraət istəyirdilər. Bundan başqa, Mövlam Şixəliyevin ailə üzvləri də, prokuror da, iş üzrə zərərçəkənlər də apelyasiya instansiyasına şikayətlərini təqdim etmişdilər. Mövlam Şixəliyevlə tabeliyində işləmiş, onunla birgə

mühakimə olunan şöbə rəislərinin, dövlət ittihamçısının, zərərçəkənlərin narazı qaldığı hökm 21 sentyabr 2022-ci ildə, Bakı Hərbi Məhkəməsinə çıxarılıb. Həmin hökmə əsasən, 12 il azadlıqdan məhrum olunan Mövlam Şixəliyevin general-mayor rütbəsi alınması üçün dövlət başçısına təqdimat göndərilib. 2023-cü ilin aprelində isə Mövlam Şixəliyev general-mayor, digərləri polkovnik rütbələrindən məhrum edilməklə əsgər rütbəsinə endiriliblər. Bakı Hərbi Məhkəməsinin hökmünə əsasən, keçmiş şöbə rəislərindən Vüsal Ələkbərov 11 il 2 ay, Yasin Məmmədov 10 il 6 ay, rəis müavini Sahib Ələkbərov isə 8 il azadlıqdan məhrum ediliblər. İş üzrə ibtidai istintaq zamanı Mövlam Şixəliyev və ailə üzvlərinin həyat yoldaşı Aybəniz Şixəliyeva, oğlu Elgün Şixəliyev, qızı Samirə Əliyevanın adına olan, 7 milyon manatdan çox dəyəri olan əmlakların üzərinə həbs qoyulmuşdu. Bakı Hərbi Məhkəməsinə çıxarılan hökmə Mövlam Şixəliyevin ailə üzvlərinə məxsus əmlaklar geri qaytarılıb. Bu isə təxminən 3 milyon 500 min manatlıq əmlak demək-

dir. Şixəliyevin ailə üzvlərinə qaytarılan əmlaklar arasında Bakının mərkəzində - "Sahil" metrostansiyasının üstündəki binada 8 mənzil, Fəvvarələr meydanında, Nizami küçəsində, Ağdaşda evlər, obyektlər, Novxanıda bağ evi və başqa əmlaklar var. Bakı Hərbi Məhkəməsinin hökmündən zərərçəkmişləri narazı salan əsas məqam da məhz bu idi. Onlar Mövlam Şixəliyevin ailə üzvlərinin adına olan, üzərinə həbs qoyulmuş əmlakların əhəmiyyətli bir hissəsinin geri qaytarılmasından narazı idilər. Zərərçəkənlər vaxtilə MTN-də onlardan və yaxınlarından hədə-qorxu ilə almış pulların geri qaytarılması tələbi ilə Bakı Hərbi Məhkəməsinə baş tutan prosesin əvvəlində mülki iddialar qaldırmışdılar. Bununla yanaşı, Mövlam Şixəliyevin ailə üzvlərinin də cinayət yolu ilə əldə olunmuş əmlakların leqallaşmasında iştirak etdiklərinə görə cinayət məsuliyyətinə cəlb olunmaları üçün vəsatətlə çıxış etmişdilər. Məhkəmə vəsatətləri baxılmamış saxlasa da, zərərçəkənlərdən mülki iddia qaldırmış 16 nəfərinin iddiasını təmin edib. Ümumilikdə isə zərərçəkənlər Mövlam Şixəliyev və hər 3 polkovnikin daha ağır cəzalara məhkum edilmələrini də tələb edirlər.

□ **E.MƏMMƏDƏLİYEV, "Yeni Məşavət"**

İctimai TV-nin efirində yayımlanan "Alatava" serialı marağa səbəb olsa da, ekran işini tənqid edənlər də kifayət qədərdir. Buna səbəb isə aktyor və ssenarist Əlixan Rəcəbovun layihəsində qeyri-etik ifadələrin tez-tez istifadə edilməsidir.

Bir müddətdir ki, xalq artistləri və ictimaiyyət nümayəndələri bu barədə tənqidi fikirlərini dilə gətirirlər.

Mövzu ilə bağlı İTV və Radio Verilişləri Şirkəti Yayım Şurası toplantı keçirib. Toplantıda "Alatava" və "Gündəlik" serialları da geniş şəkildə müzakirə edilib.

Bu barədə YeniSəhah.az-a danışan İTV Yayım Şurasının və Azərbaycan Mətbuat Şurası İdarə Heyətinin üzvü Azər Həsərat müzakirələrin nəticəsini açıqlayıb: "Alatava" serialı ilə bağlı müzakirələr etmişik. Konkret olaraq "Alatava" ilə bağlı bir çox tamaşaçı özəlliklə vulqar ifadələrin açıq şəkildə səsləndirilməsinə etiraz edir. Təbii ki, o ifadələr birbaşa efirdə səsləndirilməyib, bu ifadələr efirə verilməyib, amma İTV-nin "YouTube" kanalında həmin seriyalar var və təəssüflər olsun ki, orada həmin vulqar ifadələr açıq şəkildə yer alıb. Biz də əlbəttə ki, İctimai TV loqosunun altında bu cür ifadələrin səsləndirilməsini məqbul saymırıq. Bu fikri özüm də sosial mediada paylaşmışdım və məhz mənim təşəbbüsümə iki serial haqda müzakirə açıldı: biri 20 seriyadan ibarət olan və mövsumu qapatmış "Gündəlik" serialı idi, bu serial təbiiyəvi, öyrədici əhəmiyyətə malik serial idi və onunla bağlı təqdiri-

mi dilə gətirdim, digəri də "Alatava" idi ki, onunla bağlı da tənqidi fikirlərimi səsləndirdim".

Yayım Şurasının üzvü bildirib ki, müzakirələr zamanı serialda vulqar ifadələrin işlədilməsi məqbul sayılmaıb və bununla bağlı tədbir görülməkdir: "İclasın nəticəsini ümumiləşdirərək demək istəyirəm ki, mənim qaldırdığım məsələ dəstək tapdı. Yeni vulqar ifadələrin yayımlanması məqbul sayılmadı, ona görə də İctimai Televiziya sosial media üzərindən yayımla bağlı müəyyən dəyişikliklər edəcək. Bu haqda iclasda fikir səsləndirildi. Əlbəttə ki, biz başa düşürük, indi tamaşaçı qazanmaq, televiziyanı ayaqda saxlamaq yarışığı gedir. İctimai Televiziya bu məsələdə bəzən kommersiya kanallarından geridə qalır. Bu da səbəbsiz deyil, çünki İctimai Televiziya səviyyəni qorumaq məcburiyyətindədir, belə olmasa, o, İctimai Televiziya olmaz. Ucuz şoular İctimai Televiziyanın işi deyil. Təəssüflər olsun ki, tamaşaçıların da böyük əksəriyyəti ucuz və səviyyəsiz şoulara daha çox həvəs göstərir. Əlbəttə ki, belə bir şəraitdə İctimai Televiziyanın rəhbərliyi, yayım şurası, yaradıcı kollektivi də yollar axtarmağa çalışır ki, tamaşaçı auditoriyasını itirməsin, əksinə, daha da ge-

İTV "söyüşlü serial"la bağlı qərar verdi

Yayım Şurasında müzakirələr zamanı "Alatava" da vulqar ifadələrin işlədilməsi məqbul sayılmaıb və...

A.Həsərat qeyd edib ki, ictimai yayım mütləq səviyyəni qorumağa məcburdur:

"Mənim şəxsi mövqeyimə gəlincə, mən hər zaman demişəm ki, ictimai yayımda səviyyənin gözənilməsi şərtir. Biz tamaşaçı qazanma yarışına girməməliyik. Kommersiya kanalları sərbəst və azaddır, onların seçim imkanları ictimai yayımdan qat-qat artıqdır və onlar nəyisə efirə verə biləcəkləri təqdirdə, ictimai yayımın mütləq ictimaiyyətin rəyini nəzərə alması kimi tələbi var. Mən yayım şurasının üzvü olmaqla bərabər, özümü həm də tamaşaçı qismində görürəm, televiziya baxıram və əlbəttə ki, ictimaiyyəti narahat edən məsələləri dilə gətirməyi, sözüm keçən yerlərdə müzakirəyə çıxarmağı da özümə borc bilirəm".

□ **"Yeni Müsavat"**

nişləndirsin. Ona görə də bu cür seriallar ortaya çıxır. Seriallarda qoyulan məsələlər də əslində realığı əks etdirir, amma biz də düşünürük ki, hər realığı bu cür çılpacaq şəkildə efirə vermək doğru deyil, söh-

bət təkəcə mənim tənqidi fikrimdən getmir, həm də tamaşaçıların, ayrı-ayrı ictimaiyyət nümayəndələrinin tənqidindən gedir. Tənqidi fikirlər də nəzərə alınacaq. Serial çəkilib, onun dəyişdirilməsi imka-

nı yoxdur, amma efirə, eyni zamanda "YouTube" kanalı üzərindən təqdimata müəyyən korrektorlar ediləcək. Bu da elə olacaq ki, həm serial özü zərər görməsin, həm də səviyyə qoruna bilsin".

Bakıda yeniyetmə əməliyyatdan sonra niyə ölüb?

Zülfüqar Yusifov: "Bəzən əzələdaxili iynə vurulması da ölümə nəticələnə bilər, çünki..."

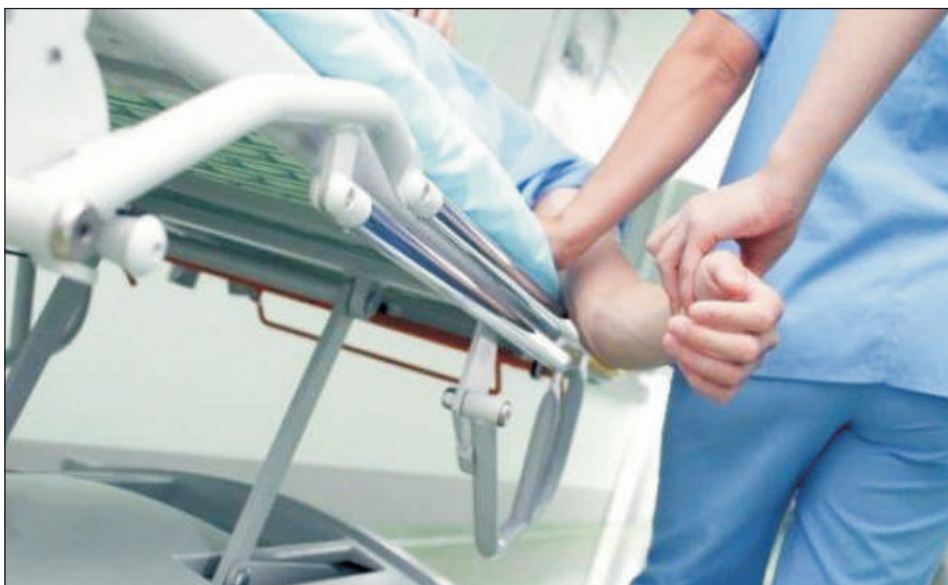
Paytaxt Bakıda özəl klinikada ürəyindən əməliyyat olunan yeniyetmə ölüb. Bakı şəhər sakini, 1979-cu il təvəllüdlü Xalid Səmədov bununla bağlı hüquq-mühafizə orqanlarına şikayət ünvanlayıb.

O, şikayətində 13 yaşlı oğlu Murad Səmədovun "Kəpəz" hospitalında əməliyyat olunduğunu və əməliyyatdan sonra evə buraxılan uşağın vəfat etdiyini bildirib. Ata şikayətində əməliyyatı Könül doktorun etdiyini qeyd edib.

Bakıvaxtı.az hadisə ilə bağlı "Kəpəz" hospitala əlaqə saxlayıb. Klinikadan məlumat təkzib olunub.

"Bizdə, ümumiyyətlə, uşaq kardiologiyası yoxdur. Adını çəkdiyiniz yeniyetmə "Kəpəz" hospitalında əməliyyat olunmayıb", - deyər qeyd edilib.

Baş Prokurorluqdan isə bildirilib ki, xəstəxananın məlumatı təkzib etməsi də araşdırılacaq: "Xalid Səmədov aidiyyəti üzrə ərizə ilə daxili işlər orqanlarına müraciət edib. Ərizəsində qeyd edib ki, oğlu başqa klinikada vəfat etsə də, "Kəpəz" hospitalında

ona düzgün tibbi yardım göstərilmədiyi üçün dünyasını dəyişib. Ərizə üzrə toplanmış materiallar daxili işlər orqanlarından prokurorluğa göndəriləcək, ondan sonra da məsələyə baxılacaq". (Lent.az).

Qeyd olunub ki, hadisədə həkimlərin və ya digər vəzifəli şəxslərin səhlənkarlığının olub-olmaması Baş Prokurorluğun səlahiyyətindədir. Məlumatla görə, iş aidiyyəti üzrə prokurorluq orqanlarına göndərilib: "Müraciətə baxılacaq, qanunun tələblərinə uyğun

olaraq müvafiq qərar qəbul olunacaq".

Bəs klinikanın günahı sübut edilsə, hansı cəzanı alaacaq? Daha bir sual - valideynlər əməliyyat üçün klinika seçəndə nəyə diqqət etməlidirlər?

Mövzu ilə bağlı "Ankara" klinikasının baş həkimi Zülfüqar Yusifov "Yeni Müsavat"a danışib: "Ölkədə bütün klinikalar müvafiq təlimatlara, qaydalara əsasən fəaliyyət göstərir. Əlbəttə ki, əgər iş şəraiti bu əməliyyatları

aparmağa uyğun olmasa, həmin əməliyyatı icra etməzdilər. Sadəcə, tibb sahəsində müəyyən faizlər var, o faizlərin yüksək olması və yaxud ölüm göstəricilərinin olması mümkündür ki, bu haqda müalicə həkimi müvafiq qaydada xəstələri, onların yaxınlarını məlumatlandırılmalıdır. Bundan sonra pasiyent və yaxud əgər pasiyent uşağırsa, onun valideynləri bu haqda müvafiq sənədlər imzalayırlar, yeni bilsinlər ki, risklər nədən ibarətdir".

Zülfüqar Yusifov qeyd edib ki, ümumiyyətlə, təkəcə əməliyyatlar deyil, bütün tibbi prosedurların müəyyən riskləri var:

"Məsələn, ən sadə saydığımız əzələdaxili iynələrin vurulması zamanı da şok halları və bundan qəfləti ölümün baş verməsi mümkündür. Bununla bağlı həm xəstə, həm də onun yaxınları məlumatlandırılmalıdır. İkinci bir tərəfdən, istər prosedur icra olunarkən, istərsə də həmin müəssisədə meydana çıxma biləcək hallara hazır olmaq lazımdır. Bu iki məsələ olduqca vacibdir. Əgər bütün bunlara əməl olunubsa və sonda xoşagəlməz hadisə baş veribse, artıq bu işin araşdırılması hüquq-mühafizə orqanlarının öhdəsinə düşür. Yəqin ki, son hadisə ilə bağlı konkret araşdırmalar olaraq müvafiq qərarlar veriləcək.

Bəzi insanlar reseptsiz şəkildə dərmanlar əldə edir və müalicə almağa cəhd göstərir. Amma istənilən dərmanın yan təsirləri orqanizmə pis təsir göstərə bilər, hətta bəzən ölümə nəticələnir. Bu isə onu deməyə əsas verir ki, bütün dərman maddələri, bütün tibbi prosedurlar bu sahəyə aid olan mütəxəssislər tərəfindən təyin olunmalı, icra

olunmalıdır. Və əsası, bu işlər icra olunarkən, mütləq meydana çıxma biləcək xoşagəlməz hadisələri aradan qaldırmaq üçün həmin müəssisənin, həkimin əlinin altında bütün alətlər, avadanlıqlar olmalı və eyni zamanda kadr özü də bu alət və avadanlıqları doğru istifadə etməyi bacarmalıdır. Bütün bunlara nəzərət isə klinikanın rəhbərliyi tərəfindən aparılmalı və mütəmadi olaraq bu məsələlərin təkmilləşdirilməsi istiqamətində çalışılmalı, həm kadrın imkanlarının genişləndirilməsi, həm də avadanlıqların işə yararlı olması araşdırılmalıdır.

Nəhayət, onu əlavə etmək istərdim ki, əməliyyatdan, istənilən prosedurdan sonra həmişə pasiyentin uyğun şəraitdə, nəzarətdə qalması lazımdır. Yeni pasiyentin bütün tibbi göstəriciləri diqqətdə saxlanılmalı, şüuru tam özünə gəldikdən, hərəkət məhdudiyyəti aradan qalxdıqdan sonra evə buraxılmalıdır. Bəzən olur ki, prosedurlardan sonra pasiyent protokola əsasən 2 saat xəstəxana şəraitində, müşahidə altında qalmalıdır, amma həmin pasiyenti 20 dəqiqədən sonra evə buraxırlar. Bu cür səhlənkarlıq halları da ola bilər. Ona görə də bu cür məsələlər konkret olaraq araşdırılmalıdır".

□ **Xalidə GƏRAY**
"Yeni Müsavat"

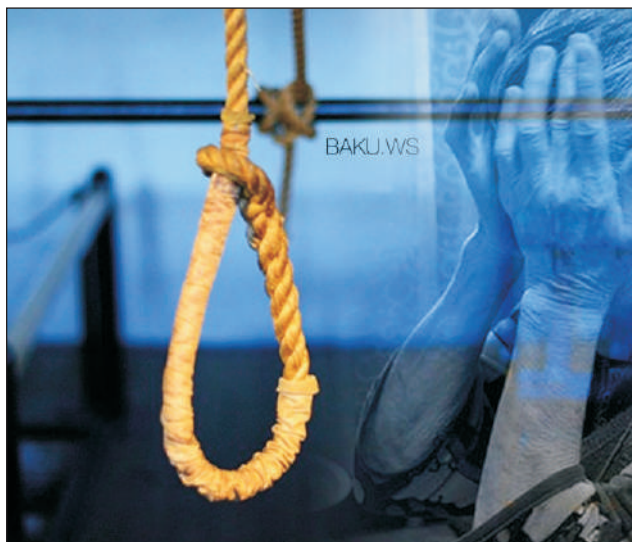
İnsanlar çox vaxt həyatlarının bir yerində intihara cəhd edir və bu intiharların əksəriyyəti ölümlə nəticələnir. Əlbəttə ki, bu gün insanların intihara sövq edən bir sıra faktorlar var. Bu onların çox vaxt psixoloji vəziyyəti ilə bağlı olur. Mətbuatda çox vaxt sadə vətəndaşların intihar xəbərlərini eşidirik. Amma son zamanlar vəzifəli şəxslərin intiharı ölkənin əsas gündəminə çevrilib. Bunlar biri olaraq, eks baş pediatr, professor Nəsim Quliyevin intiharı ilə bağlı müxtəlif versiyalar səslənir. Həmin versiyalardan biri də budur ki, yaxınlarından birinin dediyinə görə, professor iş yerində üzəlişdiyi haqsızlıq, klinikalarda çalışan xanıma görə iddia edilir. Bu yaxınlarda isə Ali Məhkəmənin Kommersiya kollegiyasının hakimi İlqar Ağababaoğlu Dadaşov intihar edib. 62 yaşlı hakim yaşadığı evdə özünə qəsd edib. Onun intihar səbəbi olaraq psixoloji problemləri və depressiyaya düşməsi ilə bağlı fikirlər səsləndirilir.

Yada salaq ki, ötən il də Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsinin hakimi Rəhif Salımanov xəstəxanada intihar etmişdi. Ürək xəstəliyindən əziyyət çəkdiyi deyilirdi. Bu gün insanların maraqlandıran suallar isə məhz vəzifəli şəxslərin intiharı ilə bağlıdır. Bəs onların intiharının səbəbi nədir?

Sosioloq Üzeyir Şəfiyev isə mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a dedi ki, ümumilikdə son vaxtlar ölkəmizdə intihar hallarının statistikasında artım dinamikası müşahidə olunur: "Bu artım həm sırayı insanlar arasında, həm də vəzifəli şəxslər üçün şamil edilir. İntihar hallarının həm dünyada, həm ölkəmizdə səbəbləri çoxdur. Hətta ÜST intihar səbəbləri kimi 800 səbəbi göstərir. Fransız sosioloqu E.Dürkheim intihar səbəblərini ən ümumi əsaslara görə eqoist, altruist, fatalist, anomik növlərə bölür. Ancaq o, bu səbəblər arasında haqlı olaraq daha çox sosial əlaqələrin qırılmasını, özgeleşməni əsas

Ölkədə tanınmış şəxslərin ard-arda intiharı - səbəb bu...

Ekspert hesab edir ki, qarşısı alınmasa, intihar hallarının statistikasında görünməmiş artım ola bilər

götürür. Bəli, insanlar intihara daha çox sosial bağların qırılması fonunda əl atır. İntihar əsasında Azərbaycan cəmiyyəti üçün xarakterik deyildi. Bunun səbəbi bir tərəfdən İslam dini ilə bağlı idi. Belə ki, Qurani-Kərimin Ən-Nisa surəsinin 29-cu ayəsi intiharı günah sayır. Hətta Azərbaycanın regionlarında, xüsusilə də dinin daha təsirli olan bölgələrində intihar edən şəxslər qaydası ilə dəfn etməzdilər, intihar edən ailəsinə və özünə hörmətsiz yanaşdılar ki, günah işlədilib. Sanki bu addımla insanların intihar etməkdən bir növ çəkindirildilər. Ölkə

mizdə intiharın xarakterik olması daha çox sosial bağların qırılması fonunda əl atır. İntihar əsasında Azərbaycan cəmiyyəti üçün xarakterik deyildi. Bunun səbəbi bir tərəfdən İslam dini ilə bağlı idi. Belə ki, Qurani-Kərimin Ən-Nisa surəsinin 29-cu ayəsi intiharı günah sayır. Hətta Azərbaycanın regionlarında, xüsusilə də dinin daha təsirli olan bölgələrində intihar edən şəxslər qaydası ilə dəfn etməzdilər, intihar edən ailəsinə və özünə hörmətsiz yanaşdılar ki, günah işlədilib. Sanki bu addımla insanların intihar etməkdən bir növ çəkindirildilər. Ölkə

xilas edə bilmir. Əlbəttə, bütün bunlar obyektiv səbəblərdir. Ancaq əminliklə deyə bilərəm ki, Azərbaycanda intiharların statistikasında bu şəkildə yüksək tempə qalxmasında mühüm amillərdən biri də mətbuatın, saytların, sosial şəbəkələrin intihara geniş yer verməsidir. Mətbuat intihar üçün sanki "kislard" rolunda çıxış edir. Psixoloqların dəqiq elmi araşdırmalarının nəticəsinə görə, bir intihar hadisəsi ən azı 200 intihar halını körükləyir. Çünki intihar təqlid, psixoloji sirayət gücünə malikdir. Baxın, bir intihar halı baş verəndə intihar halları tezliyi artır, həm də oxşar üsullarla intihar halları baş verir. Xatırlayırsınızsa, Xırdalanda qısa vaxtda bənzər üsullarla bir neçə intihar halı baş verdi, yaxud ölkəmizdə məlum körpü üzərində ardıcıl intihar halları baş verdi. Bir türk müğənnisinin "Bu akşam ölürəm, mən kimə tutamazam..." mahnısının səslənməsi ilə neçə intihar halı baş vermişdi. Belə misallar çox çəkmək olar. Yeni media bu mövzuda diqqətli olmalıdır. Baxın, intihar xəbərləri mətbuatda çıxarılır, həm də bəzən xüsusi başlıqlarla, məsələn, "Azərbaycanda intihar edən məşhurlar", "Azərbaycanda filan tanınmış intihar etdi və sairə. Tanınmış adamların intihar xəbərinin mətbuatda

yer alması daha təhlükəli və potensial intihar edənlər üçün təhrikedicidir. Ona görə də mətbuat bu xəbərlərdən qaçmalıdır".

Ekspert əlavə edib ki, bir sıra Avropa ölkələrində intihar edən şəxsin adını, onun hansı vəsiyə və üsulla intihar etdiyi mediada açıqlanmır: "Çünki intihar edənlərin bir qismi sanki Herastrat şöhrəti kimi, yadda qalmaq üçün, özünü aktuallaşdırmaq üçün intihara əl atır. İntihar edəndən geniş bəhs etməklə bu intihar növünə üz tutacaq potensial intihar edənləri motivasiya etmiş olurlar. Bunun qarşısı alınmasa, ölkəmiz üçün xarakterik olmayan, intihar hallarının statistikasında, tariximizdə heç vaxt olmayan statistika ilə qarşılaşa bilərik. Yaxşı olar ki, biz çətin durumlarda olan, labirint situasiyada olan insanlara dəstək olaq. Bunun üçün inam, etimad telefonu xidmətinə aktuallaşdırıla bilər. Belə çətin duruma düşən insanlar həmin nömrəyə zəng vurub psixoloji, sosial dəstək ala bilər. Eyni zamanda potensial intihar edənləri duyub, onlara empati göstərməliyə, çəkindirməliyik. Çalışmalıyıq ki, ailədə, kollektivdə sosial bağları gücləndirək, bir-birimizi dinləməyi, daxili səsimizi eşitməyi bacaraq. Çünki rəqəmsal cəmiyyətin müsbət tərəfləri ol-

duğu kimi, smart telefonlar, internet insanları real həyatdan aralayıb, hətta evdə, ailədə belə hər kəs telefonla təmasdadır, sosiallıq azalıb. Birgə süfrə mədəniyyəti, bölüşmək, paylaşmaq, müzakirə aparmaq kimi tərzlər tədricən aradan qalxır. Bütün bu şərait insan üçün ekstensional təhlükə yaradır. Bu mənada laqeydlilik, biganəlik intihar üçün əsas yaranan amillərdəndir. Çalışaq bir-birimizi eşidək, dəstək olaq. Ətrafımıza diqqətli olarıqsa, sosial bağlarımız möhkəm olarsa, ətraf mühitimizi, ekosistemimizi pozitivə köklənən informasiyalarla təmin edərikə, stress, depressiya və s. çətin situasiyaların gətirib çıxardığı intiharlara heç bir şərait olmaz. Əlbəttə, intihar halları, onların səbəbləri çoxdur. Bəzi insanlar ağır xəstəlikdən əziyyət çəkir və ya ölmək, qocalmaq sindromundan xilas kimi ehtənaziya aləti kimi sanki intihara əl atır. Belə insanlarla da sosial psixoloji iş aparmaq lazımdır. Çox yaxşı olar ki, televiziyalarda dini verilişlərə, sosial məqamlara yer ayrılırsın, misal üçün, intiharın günah əməli olmasını insanlara çatdırırsın, din xadimləri hüzür mərasimlərində bu barədə bəhs etsin".

□ Afaq MİRƏYİQ, "Yeni Müsavat"

UNESCO-nun "karlığı" - "Qarabağa gəlin" çağırışlarını eşitmədi

Deputat: "Daha gəlməmələri heç nəyi həll etmir, çünki..."

"Ermənistan və Azərbaycan arasında mədəni abidələrin, tarixi abidələrin və dini yerlərin dağıdılması ilə bağlı mütəmadi olaraq qarşılıqlı ittihamları nəzərə alaraq, biz Bakı və İrəvanı bu məsələni ikitərəfli danışıqlar mövzusunda çevirməyə çağırırıq". Bu barədə Rusiya Xarici İşlər Nazirliyinin rəsmi nümayəndəsi Mariya Zaxarova ötən həftə keçirdiyi brifinqdə bildirib.

Zaxarova qeyd edib ki, Moskva da öz növbəsində bu mövzuda lazımı köməklik göstərməyə hazırdır.

Ermənistan işğal olunmuş ərazilərdə 40 mindən artıq əşyanın toplandığı 22 muzeyi, 4,6 milyon kitab fondu olan 927 kitabxanayı, 808 klubu, 4 teatr və 2 konsert müəssisəsini, 8 mədəniyyət və istirahət parkını, 4 rəsm qalereyası, 85 musiqi məktəbini dağıdıblar.

Keçmiş SSRİ-də yeganə Ağdamda olan Çörək Muzeyi yerlə yeksan edilib, dünya şö-

rətli Kəlbəcər Tarix-Diyarşünaslıq Muzeyinin 13 minədək, Laçın Tarix-Diyarşünaslıq Muzeyinin 5 mindən çox qiymətli və nadir əşyası Ermənistana daşınıb. Təkcə Şuşa şəhərində 8 muzey, 31 kitabxana, 17 klub, mədəniyyət evi dağıdılıb. Özlərini dünyaya "qədim xalq", "mədəni xalq" kimi təqdim edən ermənilər azərbaycanlıların mədəni irsinə qarşı əsl

barbarlıq və vandallıq nümunəsi göstəriblər.

Mariya Zaxarova təklif edir ki, Azərbaycan və Ermənistan tarix-mədəniyyət abidələrinin müdafiəsi məsələsini ikilikdə müzakirə etsinlər.

2022-ci ilin fevralında Emmanuel Makronun təşəbbüsü ilə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin, Avropa İttifaqı Şurasının Prezidenti Şarl Mişel

lin və Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyanın iştirakı ilə videoformatda keçirilən görüşün ən mühüm məqamlarından biri UNESCO-nun Azərbaycan və Ermənistan missiya göndərməsinə dair razılıq ifadə edilməsi oldu. Amma o vaxtdan keçən müddətdə UNESCO missiyası gəlmədi. UNESCO ənənəvi olaraq ümumi, dəqiq olmayan cavabla kifayətlənir.

Bir müddətdir ki, UNESCO guya regiona missiya göndərmək istədiyini, Bakının buna imkan vermədiyini bildirirdi. Lakin proseslər göstərir ki, UNESCO Ermənistanın bu müharibədə Azərbaycanın mədəni irsinə vurduğu zərbləri etiraf etmək istəmir.

Millət vəkili Fazil Mustafa mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a danışdı. Millət vəkili qeyd edib ki, Azərbaycan dafələrlə UNESCO-ya çağırış edib, rəsmi dəvət göndərərək, məktublar yazıb, dağıdılmış abidələrlə bağlı məlumatları göndərərək, missiyanın gelişinin vacibliyi barədə əsaslandırma ortaya qoyub, amma UNESCO buna məhəl qoymayıb. Səbəb isə odur ki, sadəcə, UNESCO-nun bu faktları görmək, hansısa şəkildə təsdiq etmək niyyətləri, məqsədləri yoxdur. Bu, açıq-aşkar onların birbaşa funksiyası olduğu halda ictimai diqqətə almaq istəmirlər, çünki gələcəkdə mütləq ortaya sənəd qoymalıdır. Sənəd də erməni vəhşiliyini əks etdirən sənəd olduğuna görə indidən gəl-

məməyə çalışırlar".

Millət vəkili qeyd edib ki, Azərbaycan Qarabağda mədəni abidələrin dağıdılması ilə bağlı bütün faktları, cinayətləri ortaya çıxarıb: "Ona görə də UNESCO-nun gəlməməyi artıq heç nəyi həll etmir. Yeni UNESCO əvvəl-axır hansısa platformada bu mövzunu gündəmə gətirəndə Azərbaycanın tutarlı faktları var ki, onları işfə etsin".

Fazil Mustafa bildirib ki, UNESCO-nun bu istiqamətdə atdığı addımlar siyasi addımlardır: "Yeni bu, mədəni irslə bağlı addım deyil. Amma əslində UNESCO siyasətə qarışmamalı, dağıdılan abidələrlə bağlı faktları ortaya qoymalı, mütləq mövqə bildirməlidirlər. Lakin siyasi səbəbdən bunu etmir. Gəlməmələri isə bizə əsas verir ki, onların istənilən qərarlarına münasibətimizi bildirərək və UNESCO-nun qərəzli olduğunu sübut edərk. Bu baxımdan işfəedicilik addımlarımızı atmalıyıq".

□ Xəlida GƏRAY, "Yeni Müsavat"

Elan:

Azərbaycan Respublikasının Müdafiə Nazirliyi tərəfindən İsmayilov Mahmud Əhməd oğlunun adına verilmiş SQ-0017804 sayılı zabitin xidmət vəsiqəsi itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Azərbaycan Dövlət Neft Fondu (ARDNF) 2024-cü ilin birinci rübü üzrə investisiya hesabatını açıqlayıb. Hesabatdan aydın olur ki, hesabat dövründə fondun kotirovka olunan səhm portfelinin dəyəri 12,5 milyard ABŞ dolları təşkil edib. Bu səhm portfeli üzrə 15 valyutada 24 ölkənin 1466 şirkətinin səhmlərinə yatırım edilib: “ARDNF öz yatırımlarını İnvestisiya Siyasəti və Qaydalarına uyğun şəkildə həyata keçirir və mövcud İnvestisiya Siyasətinə əsasən ARDNF investisiya portfelinin məcmu dəyərinin 25 faizində hissəsini səhm alt portfelinə (pay fondları daxil olmaqla) yatırım edə bilər. ARDNF birjada kotirovka olunan səhmlərə investisiya çərçivəsində bazar kapitalizasiyasına görə dünyanın inkişaf etmiş ölkələrinin ən iri şirkətləri özündə ehtiva edən “MSCI World” indeksini izləyir və bu kontekstdə indeksin tərkibinə daxil olan bütün şirkətlərin çəkirlərinə uyğun investisiya edir. Bununla da fond səhm investisiyalarını indeksin ölkələr, sektorlar və valyutalar üzrə bölgülərinə uyğun olaraq həyata keçirir”.

Birinci rübdə Neft Fondu dünya nəhəngi olan “Tesla” və “Intel” şirkətlərinin səhmlərinə investisiya yatırıb. Qurumdan verilən məlumata görə, ARDNF-nin səhm portfelinin tərkibində “Tesla”nın 84 milyon dollar, “Intel” şirkətinin isə 31 milyon dollarlıq səhmləri mövcuddur: “Onların ARDNF-nin kotirovka olunan səhm portfelinəki payı 0,7 faiz və 0,2 faiz təşkil edir. Həmçinin onu da qeyd etmək istərdik ki, gələcəkdə də qeyd edilən “Tesla” və “Intel” şirkətlərinin və digər IT şirkətlərinin ARDNF-nin səhm portfelinə daxil olan şirkətləri “MSCI World” indeksinin tərkibinə uyğun şəkildə dəyişəcək”.

Azərbaycan Internet Forumunun prezidenti Osman Gündüzün fikrinə, dünya texnologiya nəhənglərinin səhmlərinə investisiya edilməsi müsbət addımdır: “Dövlət Neft Fondu 2023-cü ilin yekununa görə ən çox aşağıdakı 5 şirkətin səhmlərini almışdı:

- “Apple” 496 milyon ABŞ dolları;
- “Microsoft” 438 milyon ABŞ dolları;
- “Alfabet” “Google” 258 milyon ABŞ dolları,
- “Amazon” 233 milyon ABŞ dolları;
- “NVIDIA” 202 milyon ABŞ dolları.

Cari ilin birinci rübü ərzində isə fond aldığı səhmlərdə ciddi dəyişikliklər edib. Yeni cari ilin birinci rübündə fondun texnoloji səhmlər paketində tendensiya belə olub:

- Microsoft-un səhm portfeli 12,8 faiz artaraq 494 milyon dollara çatıb;
- “Apple” üzrə səhm portfeli 15,5 faiz azalaraq 419 milyon dollara enib;
- “NVIDIA”nın səhm portfeli 169 milyon dollar artıb və 371 milyon dollara yüksəlib;
- “Amazon”un səhm portfeli 233 milyon dollardan 279 milyon dollara çatıb.

Bu il ilk dəfə olaraq Meta

tiqlidir”.

Ekspert texnologiya nəhəngləri ilə işin onların səhminə investisiya ilə məhdudlaşmamasının gərəkdliyini deyir: “Dəfələrlə bu mövzuda təkliflərimiz də olub ki, bu şirkətlərin Azərbaycanca dəvət edilməsi, nümayəndəliklərinin açılması və ciddi iş birliklərinin də qurulması çox vacib və faydalı olardı. Bunun üçün də onlara münbit şərait yaratmaq lazımdır. Xa-

azalma qeydə alınıb. Hesabat dövründə onun gəlirləri 9 faiz, xalis mənfəəti isə 2,2 dəfə azalıb. Bununla belə, aprelin 23-də mənfəət hesabatının dərcindən sonra şirkətin səhmləri hərəqlərində 13 faizdən çox bahalaşıb. Hesabatda “Tesla” daha çox aşağı büdcəli avtomobillər də daxil olmaqla, robotaksilərin və yeni elektrik avtomobil modellərinin inkişafına istiqamətlənərək necəyini açıqlayıb.

onaires Index”ə əsasən, bu, onun sərvətində 2022-ci ilin mart ayının əvvəlindən bəri ən böyük həftəlik artımdır.

Çin texnologiya şirkəti “Baidu” ilə mümkün əməkdaşlıq xəbərləri “Tesla”nın səhmlərini bahalaşdırıb. Təkcə aprelin 29-da İlon Maskın sərvəti 18,5 milyard dollar artaraq 201,5 milyard dollara çatıb. Həmin gün “Tesla”nın səhmləri 17,76 faiz bahalaşıb.

səhmlərə yatırımın daha yüksək və daha az təhlükəli gəlir təmin edəcəyinə düzgün qərar verə biləsən. Burada həm də hansı sahədə fəaliyyət göstərən şirkətlərin səhmlərinin alınması mühüm rol oynayır. Bank-maliyyə sahəsində, yaxud süni intellekt, texnologiyalar sahələrində çalışan şirkətləri seçmək üçün çoxsahəli hesablamalar aparılmalıdır. Yeni əvvəlcədən hansı şirkətə yatırım edib, nə qədər gəlir əldə etməyin mümkün olacağını hesablayıb sonra yatırım etmək ən vacib şərtidir. Bu gün dünyada bir sıra şirkətlər var, onların səhmlərinə yatırım hamısından daha

Neft Fondu iki nəhəng şirkətin səhmlərini niyə aldı - 105 milyon dollar...

Ekspertlərə görə, bu cür global texnoloji şirkətlərə investisiya yatırılması doğru və məntiqli addımdır

İqtisadçı-ekspert Elman Sadıqovun “Yeni Məsəvat”a dediyinə görə, dünyada bütün fondlar vəsaitlərindən maksimum gəlir əldə etmək, ən azı dəyərini itirməməsi üçün müxtəlif investisiya alətlərindən istifadə edirlər: “Bu zaman investisiyaların diversifikasiyası da diqqətdə saxlanılır ki, zərərə düşməsinlər: səhmlərə, əmlakla, istiqrazlara, qızıla və sair. Bunu ona görə belə edirlər ki, məsələn, istiqrazlar ucuzlaşanda səhmlərin bahalaşması hesabına ümumi portfeldə gəlirlilik saxlansın. Yaxud səhm, istiqraz bazarında düşüş olanda qızıl portfeli hesabına zərərdən yayınmaq mümkün olsun. Burada ən etibarlı alət qızıldır: qiyməti müəyyən dövrdə azalıb-artırsa, amma heç zaman tam zərər mümkün deyil. Qızıldan sonra etibarlılıq baxımından istiqrazlar gəlir. Xüsusilə AAA kateqoriyalı istiqrazlar - inkişaf etmiş ölkələrin, özəlliklə ABŞ-ın dövlət istiqrazlarının batmaq ehtimalı sıfıra yaxındır. İstiqraz o zaman bata bilər ki, onu buraxan ölkə defolt olsun”.

Ekspert bildirir ki, ən yüksək volatillik səhm bazarındadır: “Buna görə də səhm etibarlılıq baxımından riskli investisiya alətidir. Səhmlərə investisiya edərkən çoxsaylı hesablamalar aparılmalı, mötəbər analitik mərkəzlərin rəyləri öyrənilməlidir ki, hansı

etibarlı sayılır. Onlara investisiya orta dövrdə gəlirlilik əldə etməyə imkan verir. Lakin Neft Fondunun vəsaitləri fərdi sahibkarın pulu deyil, ictimai vəsaitdir. Buna görə də bu vəsaitlərlə yatırım edərkən daha ehtiyatlı olmaqda fayda var. Düşünürəm ki, qarşıdan ABŞ Federal Ehtiyatlar Sisteminin (FED) faiz qərarları gəlir. Uzun müddətdir yüksək faizlər hökm sürür, gözləntilər bu ildən FED-in dərcələri azaltmağa başlayacağı istiqamətdədir. Hazırkı dərəcələrin artırılması ehtimalı az da olsa var, amma məsələn, 6 faizə nə ABŞ iqtisadiyyatı, nə də global iqtisadiyyatın uzunmüddətli dözümlü əmsalı yoxdur. Bütün hallarda həətə gələn ildən də olsa, FED-in faiz endirimləri başlayacaq. Bu, istiqraz gəlirlərini artırırsa da, səhm gəlirlərini azalda bilər. Bu kimi amilləri nəzərə almaqda böyük fayda görürəm”.

Son olaraq qeyd edək ki, bu ilin birinci rübündə Neft Fondunun aktivlərinin idarə olunmasından əldə etdiyi gəlirlərdə illik azalma qeydə alınıb. Belə ki, rüb ərzində fondun aktivlərinin idarə olunmasından əldə edilən gəlir 1 milyard 846,9 milyon manat təşkil edib. Ötən ilin eyni dövründə bu göstərici 2 milyard 47,3 milyon manat olmuşdu. Bu isə qeyd olunan mənbədən gəlirlərin 9,8 faiz azalması deməkdir...

Q Dünya SAKIT, “Yeni Məsəvat”

platformasının səhmləri alınıb və fond bu səhmlərə 179 milyon sərmayə qoyub. Beləliklə, 2024-cü il üçün global texnoloji şirkətlərin ARDNF-nin kotirovka olunan səhm portfelinəki payları aşağıdakı qaydada olub:

- “Microsoft” 494 milyon ABŞ dolları;
- “Apple” 419 milyon ABŞ dolları;
- “NVIDIA” 371 milyon ABŞ dolları;
- “Amazon” 279 milyon ABŞ dolları;
- “Alfabet” (“Google”) 258 milyon ABŞ dolları;
- “Meta” 179 milyon ABŞ dolları.

Dövlət Neft Fondunun bu cür global texnoloji şirkətlərə investisiya yatırması doğru və məntiqli bir addımdır. Süni intellekt bazasının genişlənməsi ilə trilyonluq şirkətlər siyahısına daxil olan NVIDIA-ya investisiyanın artırılması da mən-

tirlədirəm ki, bu siyahıda olan şirkətlərin 3-ü ilə Ermənistanın ciddi işbirliyi və birgə layihələri var”.

Qeyd edək ki, Neft Fondunun investisiya portfelinə daha bir dəyişiklik qızıl alışıının bərpa olunmasıdır. Belə ki, fond bu ilin ilk rübündə 3 tona yaxın qızıl alıb. Fondun açıqladığı hesabatda görə 31 dekabr 2023-cü il tarixinə fondun qızıl ehtiyatı 101,8 ton (3 272 974,8 troya unsiyası) təşkil etdiyi halda aprel ayının 1-nə bu rəqəm 104,6 tona (7 milyard 499 milyon dollar) qədər yüksəlib. Bu isə o deməkdir ARDNF qızıl ehtiyatını son üç ayda 2,8 ton və ya 2,8 faiz artırıb. Nəticədə bu ilin ilk rübündə ARDNF-nin investisiya portfelinə qızılın payı 13,2 faiz təşkil edib.

Onu da qeyd edək ki, Neft Fondunun ilk dəfə səhmlərinə investisiya yatırdığı “Tesla”nın birinci rüb-də ümumi gəlirlərində ciddi

Şirkət mətbuata açıqlamasında bildirib ki, birinci rübə xalis gəlir keçən ilin eyni dövründəki 2,5 milyard dollarla müqayisədə 1,13 milyard dollar olub. Səhm üzrə mənfəət 0,73 dollardan 0,34 dollara düşüb.

Birdəlik faktorlar nəzərə alınmadan qazanc hər səhm üçün 0,45 dollar təşkil edib ki, bu da “FactSet” tərəfindən sorğulanan ekspertlərin bir səhm üçün 0,49 dollar səviyyəsində verdiyi konsensus proqnozundan daha pis nəticədir. “Tesla”nın rüblük gəliri bir il əvvəlki 23,33 milyard dollardan 21,3 milyard dollara qədər azalıb.

“Tesla”nın səhmləri bu ilin əvvəlindən aprelin 24-dək demək olar ki, 42 faiz ucuzlaşıb. Lakin son beş gündə “Tesla” və “SpaceX” şirkətlərinin, həmçinin “Twitter”in sahibi İlon Maskın sərvəti 37,3 milyard dollara artıb. “Bloomberg Billi-

MUSAVAT

Son səhifə

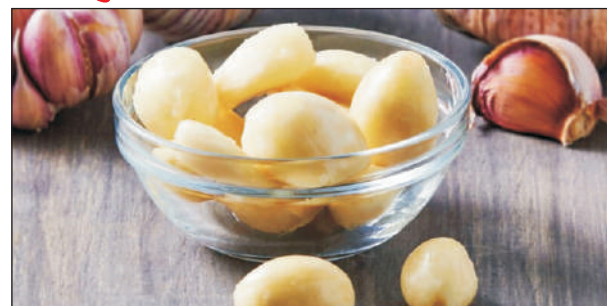
N 74 (8447) 1 may 2024

May

Bunları bilirsinizmi?

- * Dış minası bədəninizdəki ən sərt şeydir.
- * Burnunuzla baş barmağınız eyni boydadır.
- * Dışləriniz doğumunuzdan 6 ay əvvəl meydana gəlməyə başlayır.
- * Bədəninizin 30 dəqiqədə itirdiyi istiliklə iki litr suyu qaynada bilərsiniz.
- * Hər bir ayağınızda təxminən bir trilyon bakteriya var.
- * Ortalama bir yuxu 2-3 saniyə davam edir.
- * Yeməyin ağzınızdan mədənzə çatması yeddi saniyə davam edir.
- * Mədə turşunuz bir ülgüçü əridə biləcək gücdədir.
- * Bir cüt ayaqda 250 000 tər vəzi var.
- * Ayaq baş barmağınızda iki sümük olmasına qarşılıq digər dörd barmağınızda üç sümük var.
- * Ortalama bir qadın ortalama bir adamdan 12,5 sm qısadır.

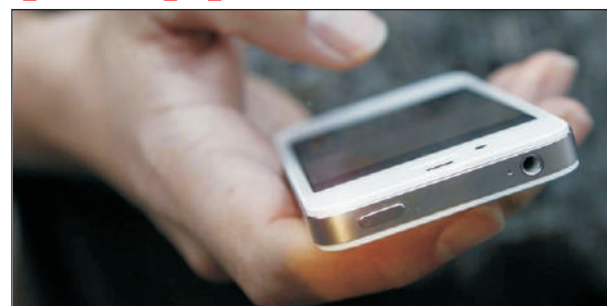
Hər gün sarımsaqlı su içsək nə olar?

Su balanslı bədən normal fəaliyyətini təmin etməyə kömək edir. Mütəxəssislər sarımsaq suyu içməyi məsləhət görürlər. Bəs sarımsaq suyunun hansı faydaları var?

1. Sarımsaq suyu immunitet sistemini gücləndirir, ağ qan hüceyrələrinin istehsalını stimullaşdırır, soyuqdəymə, qrip və digər mövsümi xəstəliklər riskini azaldır.
2. Eyni zamanda sarımsaqlı su təzyiqi aşağı salır və ürəyin fəaliyyətinə müsbət təsir göstərir.
3. İçki qanda pis xolesterinin səviyyəsini azaldır, həmçinin hipertoniya və ateroskleroz diaqnozu qoyulmuş xəstələr üçün faydalıdır.
4. Sarımsaq sulu ekstraktı antibakterial və antiinflamatuar xüsusiyyətlərə malikdir.
5. Sarımsaqlı suyun tərkibində allisinlə yanaşı, ümumi rifah halına müsbət təsir göstərən fitonsidlər var, həmçinin sızanaq və digər iltihablar üçün faydalıdır.
6. Həzmi yaxşılaşdırmaq, qəbizlik və mədə-bağırsaq traktının digər problemləri üçün lazım olduqda istifadə etmək tövsiyə olunur. Əks göstərişlərə gəldikdə, mütəxəssislər istifadə etməzdən əvvəl həkimə müraciət etməyi məsləhət görürlər.

Telefonsuz qalmaq qorxusu...

Hər gün, hər saat smartfondan istifadə insan psixikasında dərin iz qoyur və asılılıq yaradır. Psixiatr Viktor Rudov telefon asılılığının xəstəliyə çevrildiyini bildirib. “Nomofobiya - telefonundan ayrılmaq, ayrı düşmək, telefonsuz qalmaq qorxusudur. Telefonun zərərləri az deyil: yuxusuzluq, depressiya, təşviş, diqqət yayqınlığı, sosial fobiya, skolioz. Üstəlik, telefonsuz qalmaq qorxusu əlavə təşviş yaradır. Hazırda bu sindromdan telefon istifadəçilərinin 3-də ikisi əziyyət çəkir. Rəqəmsal asılılıq vaxtında saxlamaq lazımdır, çünki dərinləşsə, yalnız psixiatrik metodlarla xilas mümkündür. Psixikadan əlavə gadgetlərdən saatlarla istifadə beyni, empatiyanı və libidonu özir. Gündə 1 saat tam telefonsuz saat elan edin, 1 gün telefonu evdə unudun, kitab, kağız informasiya keçin, vizual canlı səyri artıran”, - Rudov qeyd edib.

İsraili nazir motosiklet sürərkən ayağını sındırdı

Israillin fövqəladə hərbi kabinet naziri Benni Qantz Qəzza zolağı yaxınlığında motosiklet sürərkən yıxılıb və ayağını sındırıb. Bu barədə “Ynet” öz mənbələrinə istinadla xəbər verib. Bildirilib ki, o, Yad Mordexay qəsəbəsi yaxınlığında yaralanıb. “Hazırda nazir Tel-a-şomerdəki Mora xəstəxanasında müalicə alır. Təhlillər bitdikdən sonra nazirin evə buraxılacağı gözlənilir”, - deyə materialda qeyd edilir.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Bu suları içən insan sağlam ola bilməz

Hər gün qazlı, şirin, satışda olan suların içənlərdə sağlamlıqdan söhbət gedə bilməz. Dietoloq Yuliya Buryakova bu suların öldürücü olduğunu deyib. “Tərkibində adi şəkər olan çoxlu qazlı su içmək qaraciyər və bağırsaqlarda yükləmə yaradır.

Eləcə də böyrək, həzm, hətta sinir sistemi sıradan çıxır.

Qazlı içkilərin tərkibindəki konservantlar, dadlandırıcılar və aromatlara görə bədəndəki mikrobiomanın tərkibini dəyişir, mədəaltı vəzin yükünü artırır. Bu içkilər insulın müqavimətinə səbəb ola biləcəyi, diabet və çəki artımı riskini artırma biləcəyi barədə xəbərdarlıq edirik”.

Bu ölkədə homoseksuallar həbs ediləcək

Iraq parlamenti homoseksualları 15 ilə qədər həbs cəzasına məhkum edən qanun qəbul edib. Bu barədə “Azad İran” “Telegram” kanalı xəbər verib. Məlumatla görə, qanunun məqsədi İraq cəmiyyətinin dünyanı bürümüş mənəvi pozğunluğundan və homoseksuallığa çağırışlardan qorumaqdır. Bildirilib ki, qanunu əsasən İraqın müsəlmanların çoxluq təşkil etdiyi parlamentində ən böyük koalisiyanı təşkil edən mühafizəkar şiə müsəlman partiyaları müdafiə ediblər. Qeyd olunub ki, “Fahişəliyə və Homoseksuallığa Qarşı Mübarizə Qanunu”nda eyni cinsdən olan şəxslə münasibətdə olmaq minimum 10, maksimum 15 il, homoseksuallığı və fahişəliyi təbliğ edən şəxslər üçün isə yeddi il həbs cəzası nəzərdə tutulub.

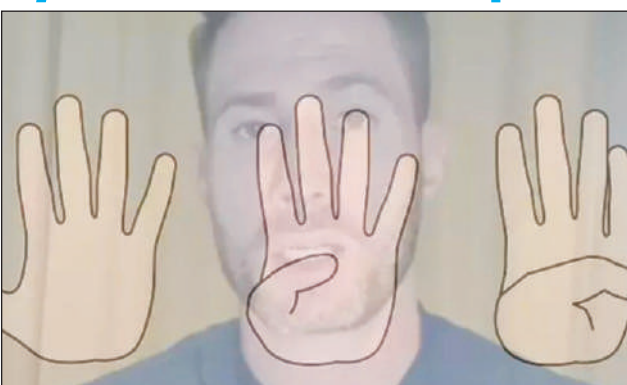
Limonlu suyu belə içmək olmaz - 4 mənfi təsiri

Mütəxəssislər limon şirəsinin sağlamlığımız üçün çox faydalı olduğunu bildirirlər. Limonlu suyun ən əhəmiyyətli faydalarından biri böyrək daşlarının qarşısının alınmasında təsirli olmasıdır. Dr. Erik Berq bir çox insanın limonlu su içərək etdiyi səhvlərdən danışır. Həkim bildirib ki, limonlu su yalnız düzgün istehlak edildikdə faydalıdır. Əks təqdirdə isə mənfi nəticələr verə bilər.

“Limonlu su tərkibindəki mini çatışmazlığının əsas dəstəkləyici mineralları, xüsusilə də C vitamini ilə diqqət çəkir. Daha çox sitrat əldə etməyin yolu da limonlu su içməkdir”, - Dr. E.Berq qeyd edib. Həkim bildirir ki, C vitamini çatışmazlığının əsas simptomları diş ətinin qanaması və yorğunluqdur. Histaminin bəzən “yorğunluğa səbəb olan bir zəhər kimi” təsir etdiyini izah edən Berq, limonun antihistamin xüsusiyyə-

Ürək xəstəliyi riskinizi öyrənin - baş barmaq testi

Təcili yardım həkimi Dr. Co Uvittington sosial şəbəkədə paylaşdığı sadə bir testlə gündəmə gəlib. O, bu testin təhlükəli ürək xəstəliklərindən birinin əlamətinə üzə çıxardığını bildirib. Yale kardioloqları tərəfindən icad edilən “baş barmaq-ovuc testi”nin aorta problemləri barədə bir çox məlumat əldə etməyə imkan verdiyi iddia olunur. Testin kollagen çatışmazlığını göstərdiyini ifadə edən Dr. Co Uvittington bu vəziyyətin damarları təhlükəli anevrizmalara itələyə biləcəyini bildirib. “Tədqiqatlar göstərdi ki, aorta anevrizması olan hər kəsin testi müsbət nəticə verməyə də, testi müsbət çıxanların anevrizma riski 98 faizdir”, - kaliforniyalı həkim deyib.

Testi etmək üçün əvvəlcə əlinizi açın, ovucunuz üzünüə tərəf olsun, sonra baş barmağınızı çəçələ barmağınıza doğru uzadın. Baş barmağınız ovucun ortasına çatırsa, bu, yaxşı xəbərdir. Əgər baş barmaq əlinizin kənarına kimi gedib çıxırsa, deməli, kollagen pozğunluğunuz var.

tindən faydalanmalı olduğumuzu söyləyir. “Bundan əlavə, limon şirəsi göbələklərə, infeksiya növlərinə və sidik turşusu əmələ gəlməsinə qarşı müalicəvi təsir göstərir.

Bədəndə dəmirin udulmasını artırmağa da kömək edir. Bunun üçün limonu suya sıxaraq və ya qabıqlı şəkildə blenderdən keçirdikdən sonra suya qataraq istehlak etmək lazımdır”, - həkim vurğulayıb.

“Selfie” çəkərkən ən çox qəzalar hansı ölkələrdə olur?

“Selfie” çəkərkən qəzaların baş verdiyi ölkələrin siyahısı yayımlanıb. Məlum olub ki, ölənlərin əksəriyyəti Hindistandır. Məlumatla görə 2014-cü ildən bəri 49 ölkədə 399 nəfər “selfie” çəkməyə çalışarkən həyatını itirib. Onlardan 199 nəfəri hindistanlı, daha 29 nəfər isə amerikalıdır. Üçüncü yeri Rusiya tutub (18 nəfər).

Ən ölümcül də Hindistanda qeydə alınıb. Belə ki, Amber qalasının qülləsində əlverişsiz hava şəraitində şəkil çəkdirmək istəyən 11 nəfəri ildırım vurmuşdu.

İranda onlarla həkim saxta spirtli içkidən zəhərlənib

Iranda Şiraz şəhəri ətrafındakı bağların birində şənlək keçirən 29 həkim saxta spirtli içki qəbul etdiyi üçün zəhərlənib. Bu barədə “Azad İran” “Telegram” kanalı məlumat verib. Məlumatla görə, onlar dərhal xəstəxanaya yerləşdiriliblər. Bildirilib ki, bir qadın həkim ölüb, başqa bir həkim isə komadadır. Qeyd olunub ki, saxta spirtli içkilərin satıcısı kütləvi zəhərlənmə hadisəsindən sonra həbs edilib.

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: yenimusavat@mail.ru

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Lisensiya N: B 114
SAYI: 1.500

“Yeni Musavat”ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib, “Son dakika” MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.